

**TULEVAISUUDEN RUOKAPOLITIIKKA JA HARVAAN ASUTUN
MAASEUDUN ELINVOIMAISUUS**

MAAT304 Projektityö
Loppuraportti
Ville Ikäheimo, Jenna Lappalainen,
Riikka Mustonen ja Meri Saarnia
8.5.2016

Tiivistelmä

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee uutta ruokapoliittista selontekoa, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2016 syksyllä. Selontekoa varten ministeriö on kerännyt paljon taustatietoa muun muassa erilaisten selvitysten ja työpajojen kautta. Myös tämän projektityön avulla pyrittiin löytämään uusia ajatuksia ja käytännön keinoja, joita ruokapoliittisen selonteon valmistelussa voitaisiin hyödyntää. Projektin toteuttivat Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksen Projektityö-kurssin opiskelijat yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Työtä ohjasivat Helsingin yliopistosta Hanna-Riitta Kymäläinen ja Mervi Seppänen.

Projektin ensimmäisenä tavoitteena oli kartoittaa opiskelijoiden, eli tulevaisuuden tuottajien, kuluttajien ja muiden ruokasektorin toimijoiden, ajatuksia tulevasta ruokapolitiikasta. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten tulevaisuuden ruokapolitiikan avulla voitaisiin kehittää Suomen harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta. Tähän tavoitteeseen pyrittiin vastaamaan selvittämällä pienten kuntien päättäjien näkemyksiä harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuudesta ja sen kehittämisestä.

Molempien kohderyhmien, sekä opiskelijoiden että kuntapäättäjien, mielipiteitä kartoitettiin kyselytutkimusten avulla. Kummallekin ryhmälle räätälöitiin omat kyselylomakkeet. Opiskelijoille laadittiin 30:n kysymyksen kysely, joka lähetettiin kahdellekymmenelle Helsingin yliopiston opiskelijoiden sähköpostilistalle sekä Facebookissa agrologiopiskelijoiden sivulle ja Kainuun ammattiopiston sivuille. Molemmille vastaajaryhmille annettiin vastausaikaa noin kahden viikon verran. Kuntapäättäjien kysely oli tiivis kuuden kysymyksen paketti, ja se lähetettiin Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille.

Opiskelijakyselyyn saatiin paljon (220 kpl) monipuolisia ja ajatuksella kirjoitettuja vastauksia, joissa korostuivat muun muassa kotimaisen ruoantuotannon, lähiruoan ja ekologisuuden arvostus. Opiskelijat vaikuttaisivat olevan myös kohtuullisen avoimia ruoka-alan uusille ilmiöille, kuten hyönteisille ravintona sekä geenimuunnellulle ruoalle.

Opiskelijakyselystä saadut vastaukset olivat asiantuntevia ja ennakkoluulottomia, joten opiskelijoita kannattaisikin pyrkiä kytkemään tulevaisuudessa tiukemmin mukaan päätöksentekoon. Suurin osa vastaajista opiskeli Helsingin yliopiston maatalous- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa tai bio- ja ympäristötieteellisessä tiedekunnassa, mikä oletettavasti heijastuu heidän mielipiteisiinsä sekä antamiinsa vastauksiin. Tämä täytyy huomioida tuloksien tulkinnassa. Kyselystä saatiin laaja aineisto, jota voitaisiin mahdollisesti käyttää jatkotutkimuksissa.

Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille lähetettyyn kyselyyn saatiin vain seitsemän vastausta, joten kuntakyselyn tuloksia ei voida pitää edustavana otoksena Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten näkemyksistä. Lisäksi kyselyyn vastattiin usein lyhytsanaisesti, joten kyselyn anti jäi varsin vähäiseksi.

Sisällys

1. Tausta	4
2. Tavoitteet	5
3. Menetelmät.....	5
4. Tulokset	6
4.1 Opiskelijakyselyn tulokset.....	6
4.2 Kuntapäätäjien kyselyn tulokset	35
5. Pohdinta.....	38
6. Johtopäätökset ja suositukset	43
Lähteet	45
Liite 1 Opiskelijakysely.....	46
Liite 2 Kuntakysely.....	51

1. Tausta

Edellinen ruokapoliittinen selonteko on tehty vuonna 2010. Uusi ja ajankohtainen selonteko on tarkoitettu esitellä eduskunnalle vuoden 2016 syksyllä. Se sisältää vision suomalaisten syömästä ruoasta vuonna 2030. Nykyisen Sipilän hallituksen neljäs kärkihanke on ”Ruoan tuotanto ja sininen biotalous”, jonka tavoitteina on muun muassa saada suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi ja avata vientimarkkinoita suomalaisille elintarvikkeille (MMM 2016b).

Selontekoa varten maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt ja teettänyt selvityksiä, pyytänyt lausuntoja ja herättänyt yhteiskunnallista keskustelua. Yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa ryhmä Helsingin yliopiston Projektityökurssilaisia toteutti projektin, jossa selvitettiin ruokapolitiikan vaikutuksia erityisesti harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuteen. Lisäksi pyrittiin saamaan selville opiskelijoiden raikkaita näkökulmia tulevaisuuden ruokapolitiikkaan.

Ruokapolitiikalla tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on edistää ruuan kautta kansakunnan hyvinvointia ja ravitsemustilaa. Se käsittää laajasti ruoan tuotantoa, jatkojalostusta, jakelua ja kulutusta sekä niihin liittyviä asioita. Kansalaisten terveys, kansantalous ja ympäristön hyvinvointi ovat myös tärkeässä roolissa ruokapoliittisessa päätöksenteossa (MMM 2016a).

Ruokapolitiikka on myös tärkeä työkalu harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta pohdittaessa ja siihen vaikuttaessa. Harvaan asutuksi maaseuduksi luokitellaan harvaan asuttu alue, joka on paikalliselta elinkeinorakenteeltaan yksipuolista ja jonka pääasiallisin maankäyttöluokka on metsä tai suo. Pääasiallisesti nämä alueet sijaitsevat kaukana suurista keskuksista, niiden asutusrakenne on hajanaista, taajamia on harvassa ja niiden välillä voi olla kokonaan asumattomia alueita (Ympäristöhallinto 2013).

Kuluttajien tarpeet ja arvot muuttuvat yhteiskunnan muuttuessa, ja vanhoja toimintarakenteita täytyy uudistaa (Autio 2016). Ruokaketjun uudistusten koetaan olevan nykyisin yhä enenevässä määrin kuluttajien ja tuottajien käsissä (Kuhmonen ym. 2016). Nykyopiskelijat ovat tulevaisuuden ruoantuottajia, -kuluttajia ja muita ruokasektorin toimijoita, joten heidän näkökulmansa ja mielipiteensä ruokapolitiikasta ovat tärkeässä asemassa uudistuksia suunniteltaessa. Tämän projektin avulla pyrittiinkin löytämään sekä kuluttajan tarpeiden tyydyttämiseksi että maaseudun elinvoimaistamiseksi uusia ajatuksia ja käytännön keinoja, joita ruokapoliittisen selonteon toteutuksessa voitaisiin hyödyntää.

2. Tavoitteet

Projektin ensimmäisenä tavoitteena oli kartoittaa opiskelijoiden ajatuksia tulevasta ruokapolitiikasta. Kyselyyn valitut Helsingin yliopiston opiskelijat edustivat eri tieteenaloja ja ammattiryhmiä (esimerkiksi maataloustieteet, aluemaantiede, kotitalousopettajat, sosiologit). Myös ammattikorkeakoulujen ja muiden koulutustasojen opiskelijoiden ajatuksia pyrittiin selvittämään selvityksen kattavuuden vuoksi. Toisena tavoitteena oli selvittää, miten tulevaisuuden ruokapolitiikan avulla voitaisiin kehittää Suomen harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta. Pienten kuntien päättäjiä kautta pyrittiin saamaan näkemyksiä harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuudesta ja sen kehittämisestä.

Ruokapoliittisen selonteon valmistelussa erilaiset työryhmät ovat maa- ja metsätalousministeriön johdolla kartoittaneet suuren määrän näkemyksiä asioista, jotka selonteossa on huomioitava. Tämän kurssiprojektin tarkoituksena oli kartoittaa erityisesti opiskelijoiden näkökulmaa, joka ei ole aiemmissa selvityksissä ja työpajoissa tullut kovin vahvasti esille. Toinen päämäärä oli selvittää harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuteen liittyviä ongelmia näkökulmista, joista maa- ja metsätalousministeriö on kaivannut vielä lisää tietoa. Harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen on suuri haaste Suomelle lähitulevaisuudessa.

3. Menetelmät

Projektiryhmä toteutti molempien kohderyhmien, sekä opiskelijoiden että Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten, mielipiteiden kartoitukset kyselylomakkeiden avulla. Kummallekin ryhmälle räätälöitiin omat kysymykset ja molemmat kyselylomakkeet luotiin Google Forms-ohjelman avulla.

Opiskelijoille laadittiin kysely, jossa oli yhteensä 30 kysymystä (liite 1). Kysymykset käsittelivät laajasti tulevaisuuden ruokapolitiikkaa eri näkökantojen kautta. Linkki kyselyyn lähetettiin kahdellekymmenelle Helsingin yliopiston opiskelijoiden sähköpostilistalle. Sähköpostilistoilla on maataloustieteiden, metsätieteiden, maantieteiden, sosiologian, kotitaloustieteiden, biotieteiden, ravitsemustieteiden ja elintarviketieteiden opiskelijoita. Tämän lisäksi kyselylinkki laitettiin Facebookissa agrologiopiskelijoiden sivulle sekä Kainuun ammattiopiston sivuille. Opiskelijakyselyyn vastaajille annettiin kaksi viikkoa aikaa vastata kyselyyn. Vastaajien kesken arvottiin kaksi 50 euron arvoista ruokakaupan lahjakorttia.

Kuntaliiton Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille osoitettu kysely välitettiin Suomen Kuntaliitto ry:n erityisasiantuntijan Taina Väreen kautta vastaajille. Tämän kyselyn kohderyhmä oli noin 30 henkilöä. Kysely oli tiivis, seitsemän kysymyksen, paketti, joka käsitteli kuntien elinvoimaisuutta ruokapoliittisesta näkökulmasta (liite 2). Kuntien edustajat saivat 12 päivää aikaa vastata kyselyyn. Tämän jälkeen heille annettiin kuitenkin vielä kuusi päivää lisää aikaa kyselyyn vastaamiseen, minkä tavoitteena oli saada siihen mennessä saatua suurempi vastausmäärä.

Kyselyiden tulokset käsiteltiin yhden kysymyksen vastaukset kerrallaan. Vastauksia ryhmiteltiin ja luokiteltiin, niistä etsittiin olennaisia ydinasioita ja yksittäisiä sitaatteja sekä piirrettiin taulukoita ja kuvaajia.

4. Tulokset

4.1 Opiskelijakyselyn tulokset

Opiskelijakyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 220 opiskelijalta. Kyselyssä oli mahdollisuus jättää osa vastauskentistä tyhjiksi, joten osaan kysymyksiä saimme hieman vähemmän vastauksia. Vastausinnostus oli kuitenkin kokonaisuutena suurta.

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin taustatiedoksi, mistä paikkakunnalta vastaaja on kotoisin. Yhteensä vastauksia tähän kysymykseen saatiin 218 kappaletta. Yli puolet vastaajista oli kotoisin Uudeltamaalta (taulukko 1). Muita maakuntia on yhdistelty taulukkoon suuremmiksi aluekokonaisuuksiksi. Yksikään vastaajista ei ollut kotoisin Ahvenanmaalta. Uudenmaan ulkopuolelta vastauksia oli melko tasaisesti eri puolilta Suomea. Poikkeuksena ovat Lappi, josta vastauksia oli vain viisi, ja Keski-Suomi, josta vastauksia oli kolme. Vastaajia oli yhteensä 99:stä eri kunnasta.

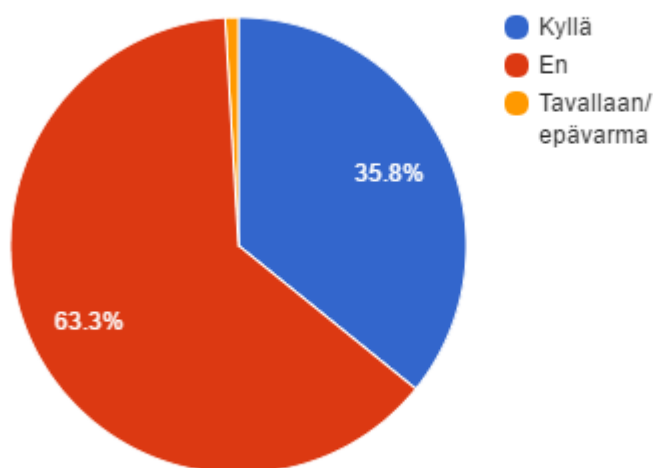
Taulukko 1. Alueet, joista vastaajat ovat kotoisin.

Alue	lkm
Uusimaa	115
Häme ja Päijät-Häme	13
Keski- ja Etelä-Pohjanmaa	12
Varsinais-Suomi	11
Pohjois-Pohjanmaa-Kainuu	11
Pohjois- ja Etelä-Savo	10
Pohjois- ja Etelä-Karjala	10
Satakunta	10
Pirkanmaa	10
Kymenlaakso	8
Lappi	5
Keski-Suomi	3

Kyselyn toisessa kysymyksessä tiedusteltiin vastaajien tämänhetkistä asuinpaikkakuntaa. Kaikki kyselyn vastaajat (220 henkilöä) olivat vastanneet tähän

kysymykseen. Valtaosa heistä asui pääkaupunkiseudulla, erityisesti Helsingissä (76 %). Viisi prosenttia vastaajista ilmoitti asuvansa Vantaalla ja neljä prosenttia Espoossa. Loput vastaajista asuivat muualla Suomessa, lukuun ottamatta kolmea vastaajaa, jotka ilmoittivat asuvansa ulkomailla.

Kysymyksessä numero kolme kysyttiin, oletko asunut harvaan asutulla maaseudulla. Kysymykseen saatiin yhteensä 218 vastausta. Vastaajista 77 sanoi asuneensa harvaan asutulla maaseudulla, 139 ei ollut asunut harvaan asutulla maaseudulla, yksi vastaajista oli tästä epävarma ja yksi sanoi tavallaan asuneensa harvaan asutulla maaseudulla (kuva 1). Sanallisten vastausten perusteella on pääteltävissä, että useille vastaajille ei ollut kovin selvää, mitä harvaan asutulla maaseudulla oikeastaan tarkoitetaan.

Kuva 1. Vastausten jakautuminen kysymyksessä ”Oletko asunut harvaan asutulla maaseudulla?”

Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, missä oppilaitoksessa opiskelet ja mitä ainetta sekä mikä merkitys ruoalla on opintojasi vastaavassa ammatissa tulevaisuudessa työelämään siirtyessäsi. Vastauksia saatiin 203 kappaletta. Lähes kaikki vastaajat olivat Helsingin yliopiston opiskelijoita ja suurin osa heistä opiskeli maatalous-metsätieteellisessä tiedekunnassa (taulukko 2). Myös bio- ja ympäristötieteellisestä tiedekunnasta saatiin paljon vastauksia. Vastauksia tuli tasaisesti myös monesta muusta oppiaineesta. Taulukon 2 lopussa ovat tiedekunnan tai yliopiston tarkkuudella ilmoittautuneet vastaukset.

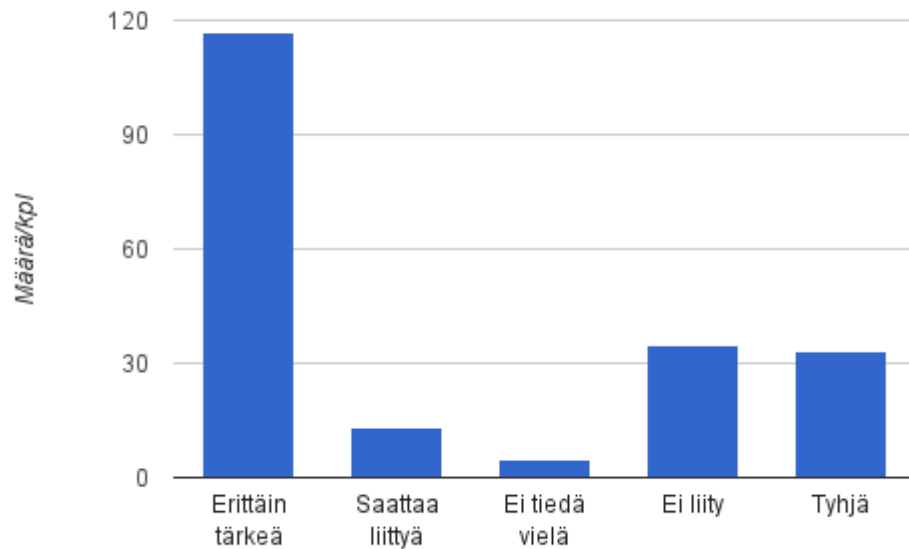
Taulukko 2. Vastaajien pääaineet.

* = kansanterveystiede, markkinointi, englantilainen filologia, akvaattiset tieteet, suomen kieli, oikeustiede, erikoispedagogiikka (Itä-Suomen yliopisto), Keskolla ruokakauppiaksi

Pääaine	lkm
Maataloustieteet	53
Elintarviketieteet	32
Maantiede	27
Biologia	22
Ympäristötieteet	13
Metsätieteet	11
Kotitaloustiede	9
Maatalous- ja kuluttajaekonomia	6
Ravitsemustiede	5
Sosiologia	5
Maatalouspolitiikka	3
Muut*	8
HY (ei ilmoittanut pääainetta)	9

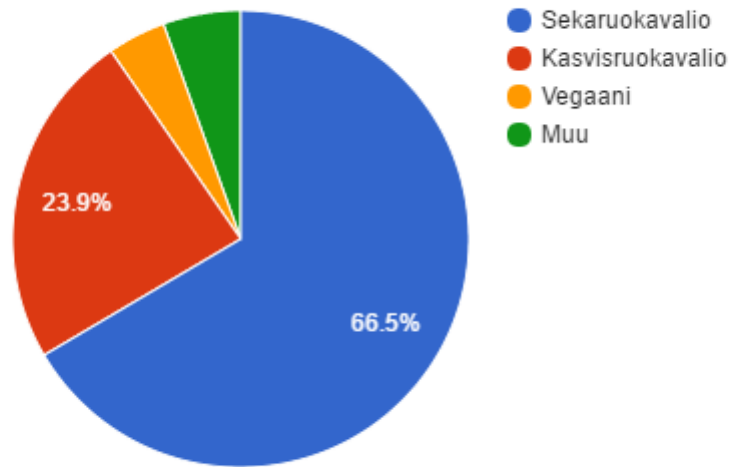
Suurin vastaajaryhmä olivat maataloustieteiden opiskelijat. Tämän ryhmän sisällä vastasivat eniten kasvintuotantotieteen opiskelijat (19 kpl) ja kotieläintieteiden opiskelijat (16 kpl). Elintarviketieteistä, maantieteestä ja biologiasta oli seuraavaksi eniten vastaajia. Listan lopussa on useampi pääaine, joista oli vain yksi vastaaja.

Kyselyyn vastasi 117 sellaista henkilöä, joka koki ruoan olevan erittäin keskeisessä asemassa tulevassa ammatissaan (kuva 2). Kolmetoista henkilöä koki, että ruoalla saattaa olla jotain kosketuspintaa heidän tulevassa ammatissaan, mutta he eivät kokeneet roolin olevan kovin keskeinen. Vastaajista 35 koki, että ruoka ei tule liittymään heidän tulevaisuuden ammattiinsa. Opiskelijoita, joiden pääaine ei välttämättä suoraan liity ruokaan, oli eniten maantiedettä ja biologiaa opiskelevissa (maantiedettä opiskelevia vastasi kyselyyn yhteensä 27 henkilöä ja biologiaa opiskelevia 22 henkilöä).

Kuva 2. Vastausten jakautuminen kysymyksessä “Mikä merkitys ruoalla on opintojasi vastaavassa ammatissa tulevaisuudessa työelämään siirtyessäsi?” (yhteensä 203 vastausta)

Kysymyksessä numero viisi kysyttiin vastaajien pääasiallista ruokavaliota. Kysymykseen saatiin yhteensä 218 vastausta. Vastanneista suurimman osan pääasiallinen ruokavalio on sekaruokavalio (145 kpl), 52:n kasvisruokavalio, yhdeksän vegaaninen ruokavalio (vastaajista 4,1 %) ja 12 vastasi pääasiallisen ruokavalionsa olevan jokin muu (vastaajista 5,5 %) (kuva 3). Jokin muu ruokavalio oli esimerkiksi paleodieetti, niin sanottu fleksaus eli joustava kasvisruokavalio, dieetti, jossa ei syödä punaista lihaa tai muu erikoisruokavalio.

Kuva 3. Vastausten jakautuminen kysymyksessä "Pääasiallinen ruokavaliosi?".

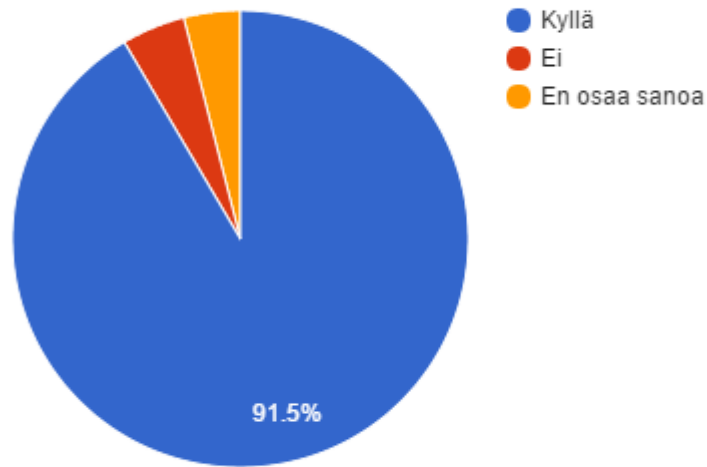
Kysymyksessä numero kuusi kysyttiin vastaajien henkilökohtaista visiota siitä, minkälaista ja missä tuotettua ruokaa Suomessa syödään vuonna 2030. Tähän avoimeen kysymykseen saimme yhteensä 200 vastausta. Yli 40 vastaaja kirjoitti visiosta, jonka toivoo toteutuvan, ja noin 20 kirjoitti visiosta, jonka uskoo tai luulee toteutuvan. Muutamissa vastauksissa tuotiin asioita esille molemmista näkökohdista, kuten esimerkiksi yhdessä vastauksessa kirjoitettiin: *"Toivottavasti kotimaista, mutta luulen, että tuontikin kasvaa."* Lopuista vastauksista ei suoraan käynyt ilmi, oliko visio vastaajan toivoma vai sellainen, jonka hän uskoo toteutuvan.

Kysymykseen kuusi saadut vastaukset olivat hyvin monipuolisia ja niissä esiintyi myös vastakkaisia visioita. Vastauksissa eniten toistuneeksi asiaksi kohosi kotimaisuus, joka mainittiin suoraan yli 50 %:ssa vastauksista (108 kpl) (taulukko 3). Seuraavaksi eniten mainittiin joko ruoan kasvispainotteisuuden lisääntyvän tai lihansyönnin vähentyvän (83 kpl). Nämä molemmat asiat voitiin mainita myös samassa vastauksessa. Kolmanneksi eniten mainittiin lähiruoan tai lähellä tuotetun ruoan käytön tai tuotannon lisääntyvän (47 kpl). Luomutuotannon lisääntyminen mainittiin 26:ssä vastauksessa. Näistä vastauksista kahdessa mainittiin luonnonmukaisen tuotannon lisäksi biodynaaminen tuotanto. Myös muita suosittuja vastauksia ja niiden määriä on lueteltu taulukossa 3.

Taulukko 3. Useimmin kysymyksen numero 6 vastauksissa mainitut asiat.

Visio siitä minkälaista ja missä tuotettua ruokaa Suomessa syödään 2030	Vastaukset, kpl
Suomessa tuotettua	108
Kasvispainotteista, vähemmän lihaa	83
Lähellä tuotettua tai lähiruokaa	47
Luomuruokaa	26
Ekologisesti tuotettua	25
Puhdasta	24
Terveellistä	20
Eettisesti tuotettua	18
Ulkomailla tuotettua	14
Suomessa ja ulkomailla tuotettua	13
Samanlaista ruokaa kuin nyt	13

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin vastaajilta perusteluineen, onko heidän mielestään elinvoimainen maaseutu Suomessa tärkeä tavoite. Tähän kysymykseen saimme 200 vastausta. Kysymys oli avoin eikä vastausvaihtoehtoja annettu ennalta. 91,5 % vastaajista vastasi kysymykseen myöntävästi ja 4,5 % kieltävästi (kuva 4). 4 % vastaajista ei osannut kertoa kantaansa asiaan (kuva 4). Yli puolet (102 kpl) vastaajista mainitsi vastauksessaan perusteluna elinvoimaisen maaseudun tärkeyteen ruokaturvan tai ruokaomavaraisuuden. 50 vastaajaa perusteli kyllä-vastaustaan maininnalla siitä, että jokaisella on oikeus valita asuinpaikkansa tai että koko Suomi tulisi pyrkiä pitämään asuttuna. 28 vastaajaa piti tärkeänä suomalaista elinvoimaista maaseutua siitä syystä, että siellä tuotettu ruoka on puhdasta, laadukasta ja alkuperältään helposti jäljitettävissä olevaa lähiruokaa. Lähes yhtä moni, 27 vastaajaa, korosti elinvoimaisen maaseudun kulttuurisia ja virkistyksellisiä arvoja. 24 vastaajaa piti elinvoimaista maaseutua tärkeänä siitä syystä, että se työllistää ihmisiä ja 14 vastaajaa korosti sen ekologista ja ympäristöllistä merkitystä. Kuusi vastaajaa puolestaan perusteli kyllä-vastaustaan sanoilla *“ei hinnalla millä hyvänsä”*. Ei-vastauksien perustelu oli useimmiten, ettei ruuantuotanto Suomessa ole kannattavaa tai että maaseudun asuttuna pitäminen on liian kallista. Muutama vastaajista (7 kpl) pohti vastauksessaan mitä elinvoimaisuus-termillä mahdollaan tässä kysymyksessä tarkoittaa.

Kuva 4. Vastaajien mielipiteiden jakautuminen Suomen maaseudun elinvoimaisuuden tärkeydestä.

Kahdeksannessa kysymyksessä kysyttiin opiskelijoilta, miten heidän mielestään Suomen maaseudun elinvoimaisuutta voisi edistää ruokapolitiikan keinoin. Vastauksia tähän kysymykseen tuli yhteensä 199 kappaletta.

Yleisimmin koettiin, että suomalaista ruoantuotantoa pitää tukea, kotimaisten tuotteiden myyntiä täytyy edistää ja ruoantuottajien pitää saada enemmän tuloja (taulukko 4). Kotimaisia tuotteita pitäisi vastaajien mielestä suosia niin julkisissa hankinnoissa kuin muutenkin. Ulkomaisille tuotteille ehdotettiin rajoituksia ja tuontitulleja. Byrokratian ja liian tiukkojen säädösten nähtiin haittaavan yrittäjien toimintaa ja suoramyymintämahdollisuuksia. Tulevaisuuden ruokatuotanto nähtiin eettisesti kestäväenä ja usea vastaaja koki, että Suomessa pitäisi panostaa esimerkiksi luomuun ja kestävään kehitykseen. Kestävällä kehityksellä tarkoitettiin esimerkiksi lihantuotannon vähentämistä ja proteiinikasvien tuotannon lisäämistä. Asenteisiin vaikuttaminen nähtiin tärkeänä, jotta kuluttajat ja päättäjät ymmärtäisivät kotimaisen ruoantuotannon merkityksen. Osa vastaajista koki, että kauppojen määräävä asema ruokaketjussa tulisi purkaa. Jotkut totesivat pehmeämmin, että asiasta tulisi käydä keskustelua. Yksittäiset vastaajat mainitsivat innovaatiot ja halusivat niitä myytävän ulkomaille.

Taulukko 4. Vastaajien esittämiä ehdotuksia maaseudun elinvoimaisuuden edistämiseen.

Keino	Vastaukset / kpl
Tuotannon tukeminen/kotimaisen myynnin edistäminen/enemmän tuloa tuottajille	84
Kotimaisen suosiminen (esim. julkisissa hankinnoissa) / rajoitukset ulkomaisille tuotteille	34
Byrokratian vähentäminen/ yrittäjyyden helpottaminen tai suoramyynti	21
En tiedä	18
Luomun / lähiruoan / eettisesti kestävien tuotteiden edistäminen	14
Asenteiden muutos / valistuskampanjat	11
Puuttuminen kauppojen määräävään asemaan	7
Innovaatioiden myynti ulkomaille (nyhtökaura)	4
Parempi tuotteiden brändääminen / markkinointi	2
Uudet innovaatiot tuotantoon (hyönteiset, ruistankio jne.)	2
Ei kannata edistää	2

Yhdeksännessä kysymyksessä kysyttiin kenen vastuulla ensisijaisesti harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden edistäminen Suomessa mielestäsi on. Tähän kysymykseen saatiin 191 vastausta ja siihen vastattiin usein pitkillä luetteloilla. Vastaukset ryhmiteltiin tulosten käsittelyssä sen mukaan, mitä voidaan pitää pääasiallisena vastuutahona vastauksessa.

Yleisimmin vastuutahona pidettiin poliitikkoja, päättäjiä, politiikkaa, hallitusta tai valtiota (taulukko 5). Yleisesti koettiin myös, että kaikki Suomen kansalaiset ovat vastuussa maaseudun elinvoimaisuudesta muun muassa kulutuspäätöksensä kautta. Paljon ääniä saivat myös maaseudun asukkaat ja maaseutukunnat. Vastauksissa katsottiin muun muassa että *”muutoksen täytyy lähteä maaseudulta”* ja *”alueilla täytyy keksiä se oma juttu.”* *”Leader-hankkeiden ja kylätoimikuntien pitää huolehtia elinvoimaisuudesta, kunhan valtio on antanut toiminnalle puitteet”*.

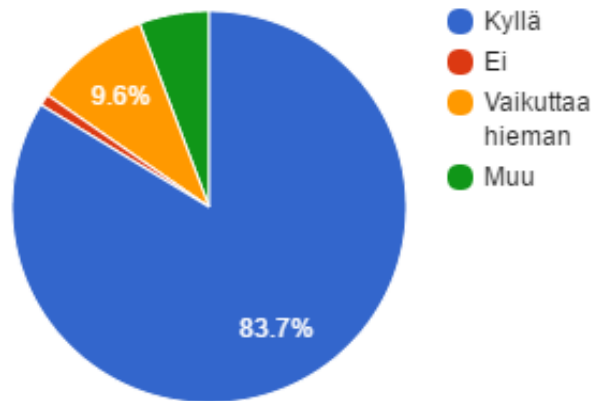
Erään vastaajan mukaan MTK:lla on markkinoinnillinen vastuu. Yksittäisissä vastauksissa mainittiin myös esimerkiksi EU ja mepit, joiden pitäisi *”lyödä nyrkkiä pöytään”*. Ulkomailta tuotu halpa ruoka ja EU:n säädökset nähtiin elinvoimaisuuden esteenä. Myös yrityksiltä penättiin enemmän vastuuta. Elinvoimaisuutta katsottiin voitavan edistää yhteyksillä kaupunkilaisiin. Toisaalta

nähtiin, että jos maaseudulla sijaitseva työ olisi kannattavaa, elinvoimaisuus olisi olemassa itsestään.

Taulukko 5. Vastaajien ehdotuksia siihen, kenen vastuulla harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden edistäminen on Suomessa.

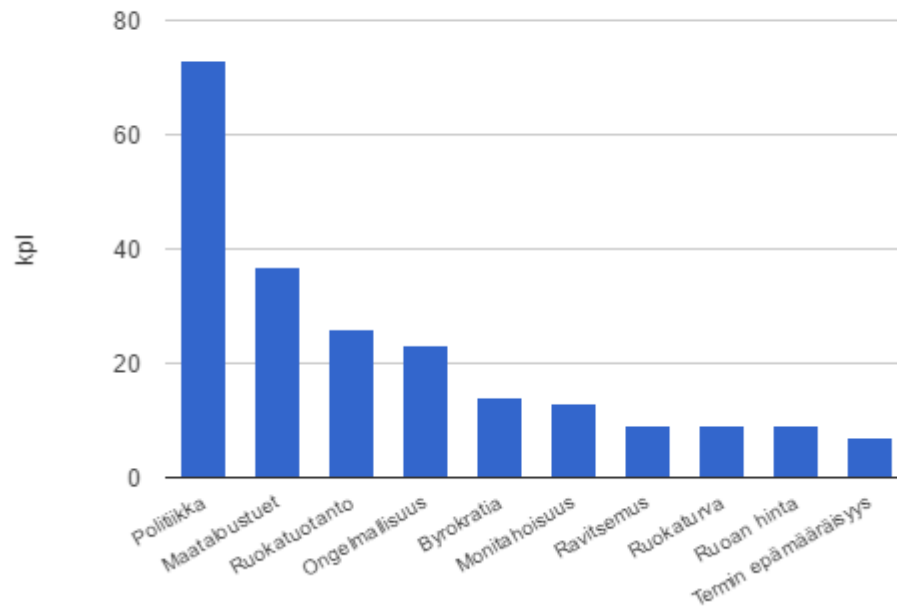
Vastuutaho	kpl
Päätäjät	65
Julkinen valta	34
Kaikki suomalaiset	32
(Maaseutu)kunnat	14
Paikalliset	13
En tiedä/tyhjä	12
Ministeriöt	6
EU	4
MTK	2
Ei kukaan	2
Elinvoimaisuus ei ole tärkeää	2
Media	1
Yritysjohtajat	1
ELY-keskukset	1
Maaseutuvirastot	1
Kuntayhtymät	1

Kysymyksessä numero 10 kysyttiin, vaikuttaako se mitä syöt ja mistä hankit ruokasi Suomen maaseudun elinvoimaisuuteen? Kysymykseen vastasi 209 opiskelijaa. Vastaajista 83,7 % uskoi tai toivoi ostopäätöksillä olevan selvän yhteyden suomalaisen maaseudun elinvoimaisuuteen (kuva 5). Opiskelijoista 9,6 % totesi kulutustottumusten vaikuttavan hieman maaseudun elinvoimaisuuteen ja yksi prosentti vastaajista ei uskonut niillä olevan vaikutuksia lainkaan. Muita sekalaisia vastauksia oli 12 kappaletta (5,7 %). Monia enemmistön vastauksia kuvaa hyvin erään opiskelijan otaksuma: *“Eiköhän se aina edistä elinvoimaisuutta, jos käyttää kotimaisia elintarvikkeita”*.

Kuva 5. Vastausten jakautuminen kysymykseen “Vaikuttaako se mitä syöt ja mistä hankit ruokasi Suomen maaseudun elinvoimaisuuteen?”.

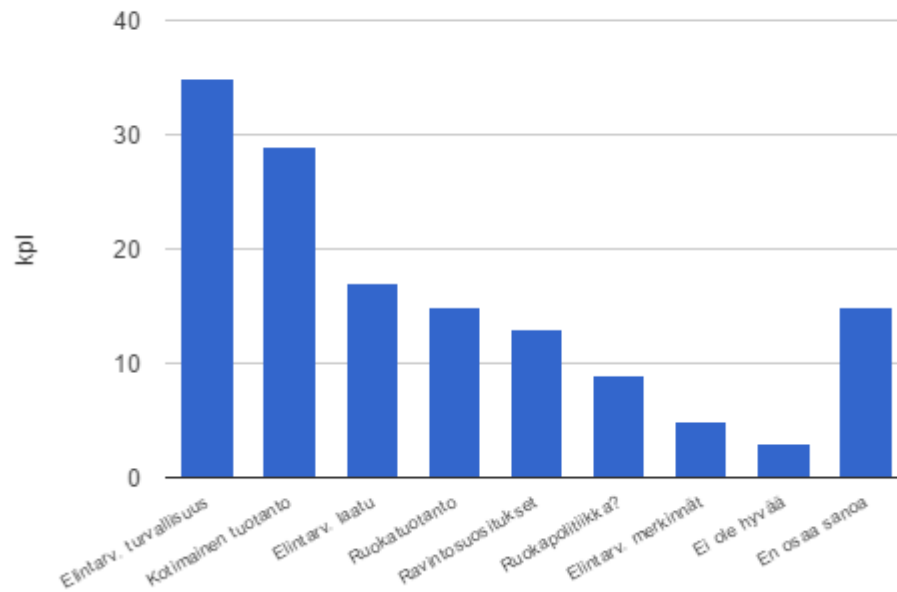
Kysymyksessä numero 11 kysyttiin, mitä sinulle tulee mieleen sanasta ruokapolitiikka. Kyselyyn osallistuneista 183 vastasi tähän kysymykseen. Vastauskenttä kysymykseen oli avoin, joten vastausten kirjo oli moninainen. Opiskelijoiden vastauksia luokiteltaessa yksinkertaisimmat vastaukset sisälsivät yhden asian, mutta osa vastauksista taas sisälsi useita asioita, joten osa vastauksista sijoittuu useampaan luokitteluryhmään. Ruokapolitiikka sanana yhdistyi kyselyssä vahvimmin sanaan politiikka (73 kpl) (kuva 6). Eräs opiskelija ilmaisi ajatuksensa näin: *“Kuulostaa vaikeasti määriteltävältä termiltä, jolla kuitenkin tarkoitetaan aivan yksinkertaista asiaa. Kaikkea ruokaan ja sen tuotantoon liittyvää politiikkaa”*. Seuraavaksi eniten ruokapolitiikka sanana kytkeytyi vastaajien mielestä maataloustukiin (37 kpl) ja ruokatuotantoon (26 kpl). Moni koki ruokapolitiikan etupäässä ongelmalliseksi, ja erilaisia tähän ryhmään luokiteltavia vastauksia tuli yhteensä 23 kappaletta. Yksi opiskelija muun muassa totesi: *“Isojen ruokatuottajien ja kauppojen sanelemaa politiikkaa”* ja toinen seuraavaa: *“Ruokajonot niin Helsingissä kuin muuallakin sekä viljelijöiden talousahdinko”*. Muita toistuvia näkemyksiä olivat byrokratia (14 kpl), monitahoisuus (13 kpl), ravitsemus (9 kpl), ruokaturva (9 kpl) ja ruoan hinta (9 kpl). Vastaajista seitsemän piti termiä ruokapolitiikka epämääräisenä. Yksittäisiä ja vaikeatulkintaisia vastauksia ei luokiteltu tulosten käsittelyssä mihinkään ryhmään. Sellaisia vastauksia oli yhteensä 27 kappaletta.

Kuva 6. Luokitellut vastaukset kysymykseen “Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ruokapolitiikka?”. Kuvassa vaaka-akselilla ovat luokitukseen valitut ryhmät.

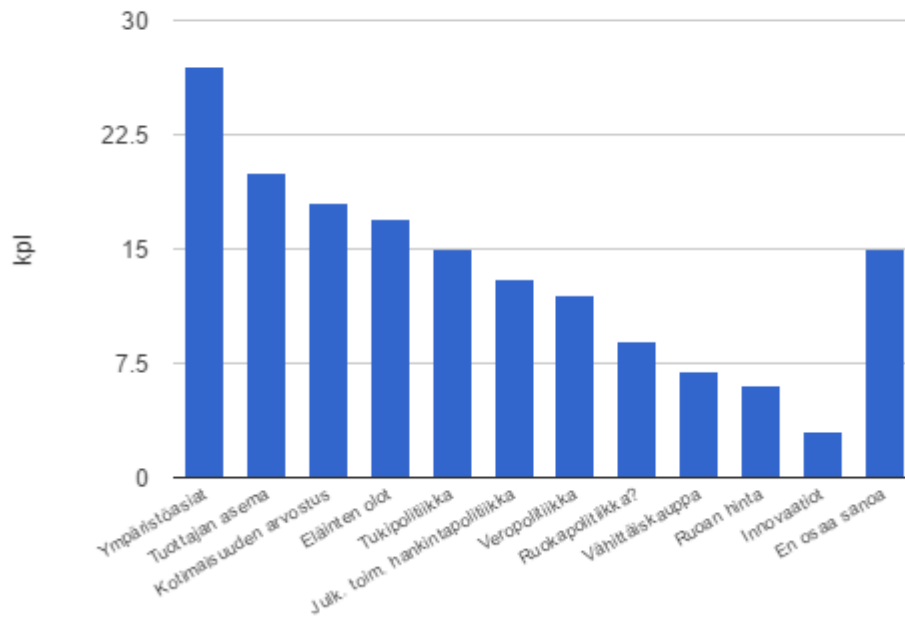
Kysymyksessä numero 12 kysyttiin, mikä on mielestäsi hyvää Suomen ruokapolitiikassa, sekä jatkokysymyksenä, mitä voisi vielä kehittää. Kysymyksessä oli avoin vastauskenttä. Vastauksia tuli yhteensä 163 kpl, mutta on huomioitava, että osa vastasi vain toiseen kysymyksistä. Vastauksia luokiteltaessa osa vastauksista soveltui useamman luokituksen alle. Opiskelijoista 9 ei osannut vastata kysymykseen 12, koska termi ruokapolitiikka oli epäselvä, eikä sitä ollut määritelty kyselyssä. Lisäksi opiskelijoista 15 vastasi “en osaa sanoa”. Kysymyksen 12 kahden osakysymyksen tulokset käsitellään tässä raportissa erillisinä.

Vastaajat kokivat ruokapolitiikassa hyväksi vahvimmin elintarvikkeiden turvallisuuden (35 kpl) sekä kotimaisen ruokatuotannon (29 kpl) (kuva 7). Elintarvikkeiden turvallisuudesta eräs vastaaja kommentoi: “*Suomessa on upealla tavalla hoidettu elintarviketurvallisuus ja -valvonta, toivottavasti taso jatkuu tällaisena (muttei liian tiukaksi saa mennä)*”. Myös elintarvikkeiden hyvä laatu (17 kpl) oli opiskelijoiden mielestä hyvää ruokapolitiikkaa. Ruokatuotantoon (15 kpl) luokiteltiin vastaukset, joissa käytössä olevat tuotantotekniset seikat koettiin hyväksi. Lisäksi ravintosuositukset (13 kpl) ja elintarvikkeiden merkinnät (5 kpl) koettiin hyvän ruokapolitiikan tuloksiksi. Vastaajista 3 ei nähnyt mitään hyvää Suomen ruokapolitiikassa. Yksittäisiä ja vaikeatulkintaisia vastauksia ei luokiteltu mihinkään ryhmään. Sellaisia vastauksia oli yhteensä 16 kappaletta.

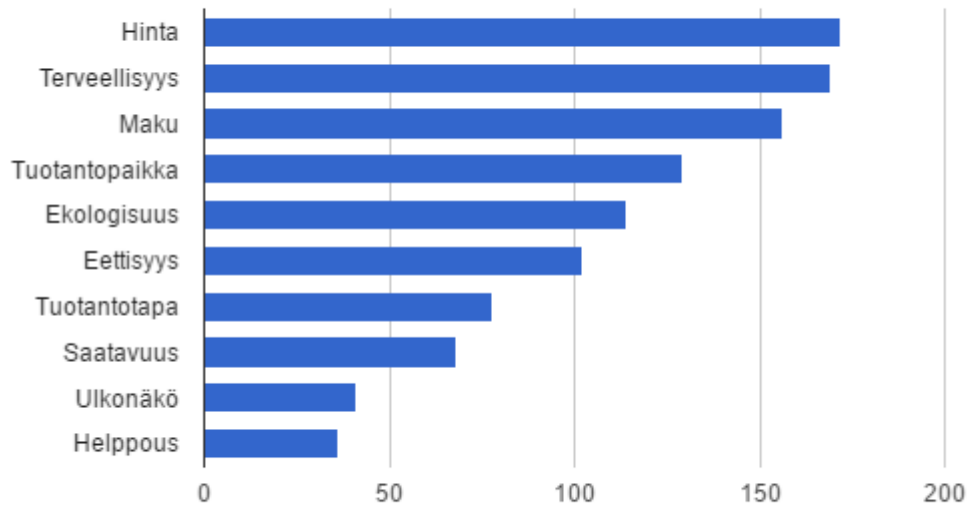
Kuva 7. Vastaukset kysymykseen ”Mikä on hyvää Suomen ruokapolitiikassa?”. Kuvassa vaaka-akselilla ovat luokitukseen muodostetut ryhmät.

Eniten kehitettävää (27 kpl) Suomen ruokapolitiikassa koettiin ympäristöasioiden suhteen (kuva 8). Monia vastauksia kuvaa erään opiskelijan toteamus ”*Kehitettävää on kestävien tuotantotapojen edistämässä*”. Parannettavaa nähtiin myös tuottajan aseman (20 kpl), kotimaisen ruoan ja tuotannon arvostuksen (18 kpl), eläinten olojen (17 kpl) ja tukipolitiikan (15 kpl) suhteen. Tukipolitiikan osalta näkemyksiä oli kuitenkin laidasta laitaan, sillä osa vastaajista koki tuet kokonaan turhiksi ja osa taas toivoi tuilta enemmän ohjaavaa vaikutusta. Opiskelijoista 13 näki kehitettävää julkisten toimijoiden toteuttamassa hankintapolitiikassa. Vastauksissa toivottiin kotimaisen ja lähellä tuotetun ruoan suosimista sekä toisaalta myös kasvisruokapainotteisempaa ruokapolitiikkaa julkisilta toimijoilta. Kulutusta ohjailevaa tai ruoan hintaa laskevaa veropolitiikkaa toivoi 12 vastaajaa. Vähittäiskaupassa (7 kpl), ruoan hinnassa (6 kpl) ja innovaatioissa (3 kpl) nähtiin myös kehitettävää. Yksittäisiä ja vaikeatulkintaisia vastauksia ei luokiteltu mihinkään ryhmään. Näitä vastauksia oli yhteensä 19 kappaletta.

Kuva 8. Vastaukset kysymykseen “Mitä Suomen ruokapolitiikassa voisi vielä kehittää?”. Kuvassa vaaka-akselilla ovat luokituksen muodostetut ryhmät.

Kysymyksessä numero 13 kysyttiin, mitkä tekijät vaikuttavat eniten tekemiisi päätöksiin ruokaostoksilla. Kysymykseen sai valita useamman vastausvaihtoehdon valmiiksi annetuista vaihtoehdoista. Kysymykseen vastasivat lähes kaikki kyselyyn osallistuneet (219 vastausta). Kolme suosituinta vastausta kysymykseen olivat hinta, terveellisyys ja maku (kuva 9).

Kuva 9. Vastausten jakautuminen kysymyksessä “Mitkä tekijät vaikuttavat eniten tekemiisi päätöksiin ruokaostoksilla? Voit valita useamman vaihtoehdon.”

Kysymyksessä numero 14 kysyttiin, miten tekemäsi päätökset ruokaostoksilla muuttuisivat nykyisestä, jos ei olisi mitään rajoitteita, kuten raha tai ajanpuute. Tähän avoimeen kysymykseen ei annettu vastausvaihtoehtoja. Vastauksia kysymykseen saatiin yhteensä 202 kappaletta. Vastauksista useat olivat monipuolisia ja eri asioita mainittiin runsaasti. Kaksi suosituinta vastausta oli mainittu reilusti useammin kuin muut vastaukset. Eniten mainittiin, että luomua ostettaisiin enemmän (87 kpl), toiseksi eniten mainittiin, että ostettaisiin enemmän kotimaisia tuotteita (66 kpl) ja kolmanneksi eniten mainittiin, että lähiruokaa tai paikallisesti tuotettua ruokaa ostettaisiin enemmän (34 kpl) (taulukko 6). Seuraavaksi eniten mainittiin, että ostettaisiin enemmän eettisesti tuotettua ruokaa (30 kpl) ja ekologisesti tai ympäristö huomioiden tuotettua ruokaa (24 kpl). Paljon mainittiin myös, että tuotteita ostettaisiin enemmän suoraan tiloilta (19 kpl) ja pientuottajilta (18 kpl) (taulukko 6).

Taulukko 6. Eniten mainitut vastaukset kysymykseen siitä, miten päätökset ruokaostoksilla muuttuisivat, jos rajoitteita ei olisi.

Muutos	Vastaukset, kpl
Luomua enemmän	87
Kotimaista enemmän	66
Lähirookaa/paikallisesti tuotettua enemmän	34
Eettisesti tuotettua enemmän, esim. Reilun kaupan tuotteita	30
Ekologisesti tuotettua enemmän	24
Suoraan tiloilta enemmän	19
Pientuottajilta enemmän	18
Kalliimpia tuotteita enemmän	14
Tuoretta ruokaa enemmän	14
Prosessoitua ruokaa vähemmän	13
Hinnalla vähäisempi vaikutus	12
Terveellistä enemmän	12
Kasviksia enemmän	11
Laadukkuuden mukaan enemmän	10
Monipuolisuus lisääntyisi	10
Erikoisempia ruokia enemmän	9
Erikoiskaupoista/-myyjiltä enemmän	8
Kalaa enemmän	8
Vegaanista enemmän	8

Kysymyksessä numero 15 tiedusteltiin vastaajilta, onko Suomessa joitakin elintarvikkeita, joita ei vielä markkinoilta löydy, ja mitä ne mahdollisesti ovat. Kyseessä oli avoin kysymys eikä vastausvaihtoehtoja annettu vastaajille ennalta. Vastauksia tähän kysymykseen tuli 153 kappaletta.

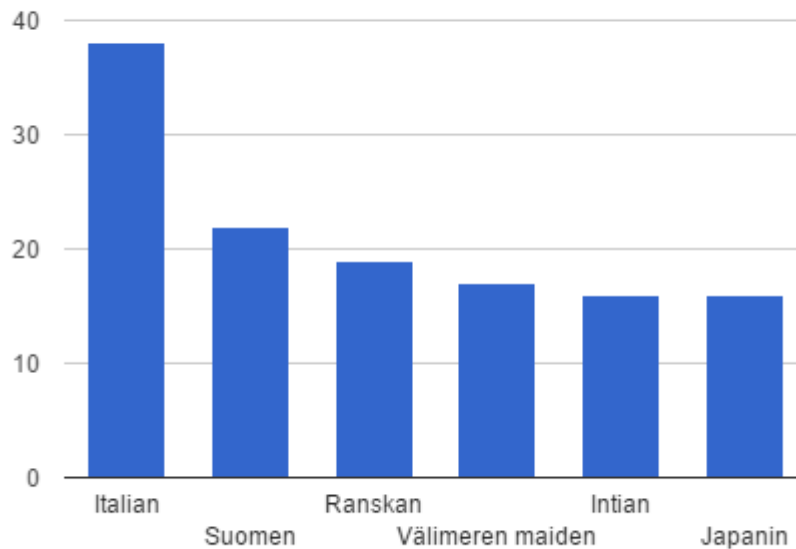
Yhdeksäntoista vastaajaa olivat sitä mieltä, ettei Suomen markkinoilta löydy tarpeeksi kasviproteiinituotteita, joihin sisällytettiin myös esimerkiksi pavut. Myös

hyönteisiä vastaajat kaipasivat paljon Suomen markkinoille, seitsemäntoista henkilöä mainitsi ne vastauksessaan. Eräs näistä vastaajista perusteli kantaansa seuraavasti: *“...Olen itsekin vielä aika ennakkoluuloinen niiden suhteen, mutta ei ne ennakkoluulot mihinkään ainakaan muutu jos koko homma on kiellettyä.”* Kuusitoista vastaajaa kaipasi markkinoille monipuolisemmin vegaanisia tuotteita. Nyhtökaura mainittiin myös vastauksissa useasti (12 kertaa). Vastaavasti kuitenkin myös muutama vastaaja kaipasi markkinoille monipuolisempaa lihatarjontaa, esimerkiksi riistalihaa sekä lampaan ja vuohen lihaa. Myös monipuolisempaa ja edullisempaa kala- ja äyriäistarjontaa kaipasi muutama vastaaja. Muita muutamissa vastauksissa toistuvia asioita olivat muun muassa terveelliset välipalat, monipuolisempi vihannesten, hedelmien ja marjojen tarjonta sekä suomalaisesta viljasta valmistettu leipä. Yleisesti vastauksissa korostui kuitenkin se, että tuotteiden tuotteen olevan nimenomaan kotimaisia.

Lähes kolmasosa vastaajista (51 kpl) oli sitä mieltä, ettei Suomen markkinoilta puutu mitään tai heille ei ainakaan tullut vastaushetkellä yhtään puuttuvaa elintarviketta mieleen. Kolme vastaajaa oli jopa sitä mieltä, että Suomen markkinoilta löytyy liiaksikin tarjontaa.

Kysymyksessä numero 16 kysyttiin, minkä maan ruokakulttuuria ihailet ja miksi. Kysymys oli avoin eikä se sisältänyt valmiita vastausvaihtoehtoja. Kysymykseen saatiin yhteensä 172 vastausta.

Moni kysymyksen ensimmäiseen osaan vastanneista mainitsi useamman kuin yhden maan, jonka ruokakulttuuria ihailee. Kuudesta kysymyksen suosituimmasta vastauksesta Italian ruokakulttuuri erottui selkeästi suosituimpana (kuva 10). Kyselyyn vastanneista henkilöistä 38 mainitsi ihailevansa Italian ruokakulttuuria. Toiseksi eniten suosiota sai Suomen ruokakulttuuri, jonka mainitsi 22 henkilöä. Seuraavaksi eniten mainintoja saivat Ranskan (19 kpl), Välimeren maiden (17 kpl), Intian (16 kpl) ja Japanin (16 kpl) ruokakulttuurit (kuva 10). Muut kyselyssä yli viisi mainintaa kerännyttä ruokakulttuurimaata tai -aluetta olivat Thaimaa (8 kpl), Kreikka (7 kpl), Lähi-itä (7 kpl), Espanja (6 kpl) ja Pohjois-Afrikka (6 kpl). Eri maita ja alueita, joiden ruokakulttuurit mainittiin kysymyksen vastauksissa, kertyi yhteensä 39 kappaletta. Vastaajista viisi ei osannut sanoa, mitä ruokakulttuuria ihailevat, ja 17 vastauksista luokiteltiin ryhmään muut. Ryhmään muut luokitellut vastaukset sisälsivät muun muassa vastauksia, joissa kerrottiin, ettei ihailla mitään ruokakulttuuria, tai vastaus ei sisältänyt maata, jota ihaillaan. Jälkimmäisenä mainitussa tapauksessa vastaaja saattoi ainoastaan perustella, minkälaista ruokakulttuuria hän ihailee, kuten tässä vastauksessa: *“maiden, joissa ruoanlaittoon panostetaan, ja ruoat tehdään aina itse”*.

Kuva 10. Kuusi eniten mainintoja saaneiden vastausten jakautuminen kysymyksessä numero 16 "Minkä maan ruokakulttuuria ihaillet?"

Ruokakulttuuriltaan ihailtujen maiden valintaa perusteltiin paljon esimerkiksi näiden maiden ruoan maulla, terveellisyydellä, tuoreudella, kasvien ja mausteiden käytöllä, kotimaisuuden tai paikallisuuden arvostuksella ja ruokakulttuurin sosiaalisuudella. Ihailtiin myös maita, joissa yleisesti ruokaa arvostetaan ja sen rooli on suurempi kuin Suomessa. Lisäksi yksinkertaisten raaka-aineiden käyttö ja niiden tarkka hyödyntäminen oli monen mielestä ihailtavaa.

Kysymys numero 17 oli avoin kysymys, jossa kysyttiin, mikä on vastaajien mielestä parasta suomalaisessa ruokakulttuurissa ja miksi. Kysymykseen tuli vastauksia yhteensä 179 kappaletta. Vastauksissa toistuivat pitkälti samat asiat. Luonnon raaka-aineet, kuten kala, marjat, riista ja sienet, mainittiin useimmin (taulukko 7). Seuraavaksi eniten mainintoja keräsi ruuan puhtaus. Kolmanneksi parasta suomalaisessa ruokakulttuurissa vastaajien mielestä olivat juurekset ja vihannekset. Taulukossa 7 olevien asioiden lisäksi mainittiin useasti myös eettisyys ja kouluruoka (molemmat 6 kertaa) sekä maitotuotteet (4 kertaa). Tähän kysymykseen vastaajat kirjoittivat melko vähän perusteluja, mutta seuraavassa esitetään niistä kuitenkin joitakin esimerkkejä.

"...useimmat vihannekset ja hedelmät ovat parhaimmillaan satokauden huipun aikaan."

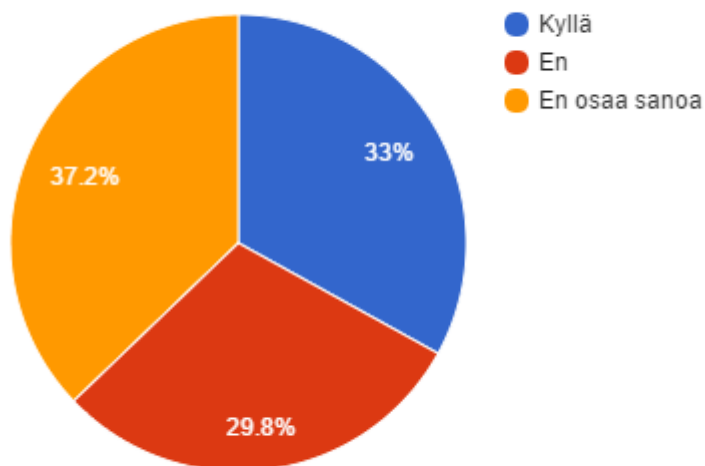
"...Tämä (luonnon keruutuotteiden hyödyntäminen) on mielestäni hieno asia suomalaisessa ruokakulttuurissa, sillä näitä luonnonresursseja on runsaasti, mutta ruoan tuottaminen näissä viljelyolosuhteissa taas on haastavaa."

“...ja se (riistan syöminen) on mielestäni eettisempää kuin syödä pelkästään aitauksessa kasvatettua karjaa.”

Taulukko 7. Useimmin kysymyksen numero 17 vastauksissa mainitut asiat.

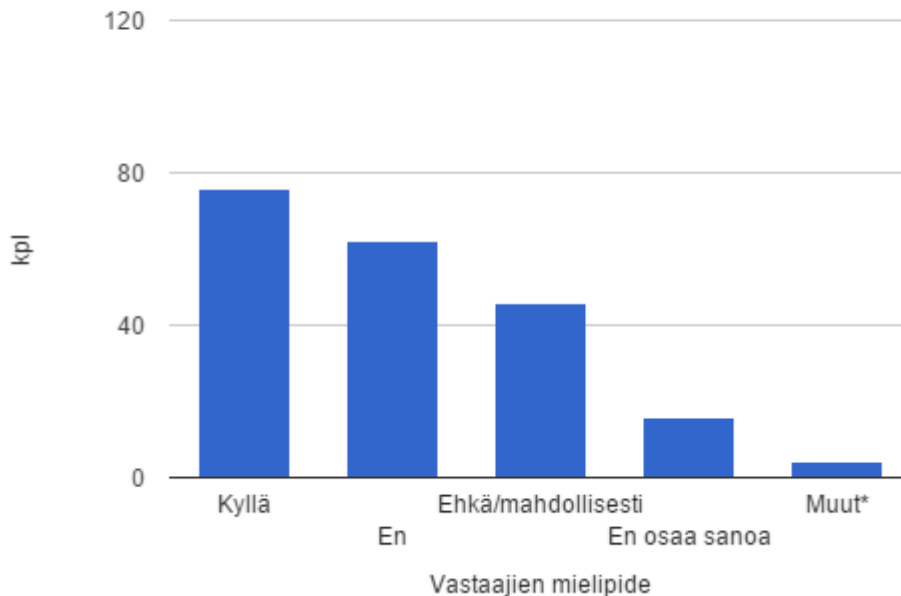
Parasta suomalaisessa ruokakulttuurissa	Mainintojen lukumäärä (kpl)
Luonnon raaka-aineet (kala, riista, sienet, marjat)	46
Puhtaus	39
Juurekset/vihannekset	28
Maku	26
Yksinkertaisuus	25
Terveellisyys	24
Kokojyvä/viljat/(ruis)leipä	21
Kotimaisuus	18
Perinteet	17
Laatu	15
Monipuolisuus	15
Sesongit/kausituotteet	12
Luotettavuus/turvallisuus	11

Kysymyksessä numero 18 kysyttiin, söisitkö keinolihaa. Vastausvaihtoehdot tähän kysymykseen olivat kyllä, en ja en osaa sanoa. Tähän kysymykseen olivat vastanneet lähes kaikki kyselyyn osallistuneet (218 vastausta). Vastajista 33 % söisi keinolihaa, 29,8 % ei söisi ja 37,2 % ei osannut sanoa, söisitkö keinolihaa (kuva 11).

Kuva 11. Vastausten jakautuminen kysymyksessä "Söisitkö keinolihaa?".

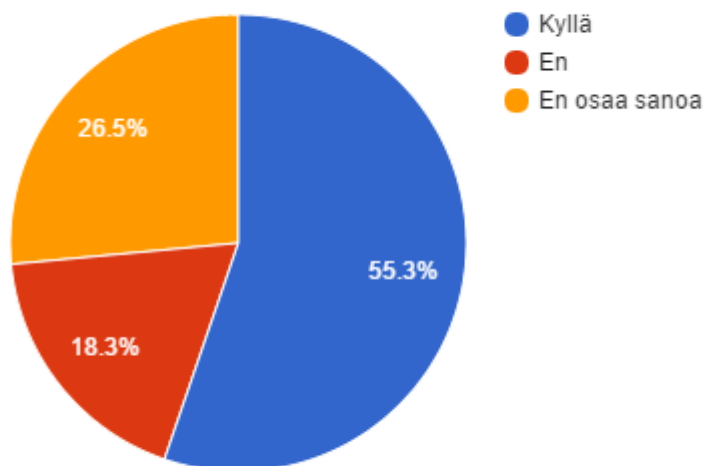
Kysymyksessä numero 19 opiskelijoilta kysyttiin, uskovatko he keinolihan olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa ja miksi. Kysymys oli avoin eikä siihen annettu valmiita vastausvaihtoehtoja. Tähän kysymykseen saatiin yhteensä 204 vastausta. Vastaajista 76 henkilöä (37,3 %) oli sitä mieltä, että keinoliha tulee olemaan osa ruokavaliota Suomessa, 62 vastanneista (30,4 %) eivät taas tähän uskoneet (kuva 12). Vastaajista 46 (22,5 %) piti mahdollisena, että keinoliha on tulevaisuudessa osa ruokavaliota Suomessa, mutta he eivät olleet tästä aivan varmoja. Vastaajista 16 (0,1 %) ei osannut vastata tähän kysymykseen, ja neljä vastausta, joista ei voitu päätellä vastaajan mielipidettä, luokiteltiin kategoriaan muut (kuva 12).

Kuva 12. Vastausten jakautuminen kysymyksessä “Uskotko keinolihan olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa?”. * = Vastaukset, joissa ei vastattu kysymykseen tai vastauksesta ei voitu päätellä mielipidettä.

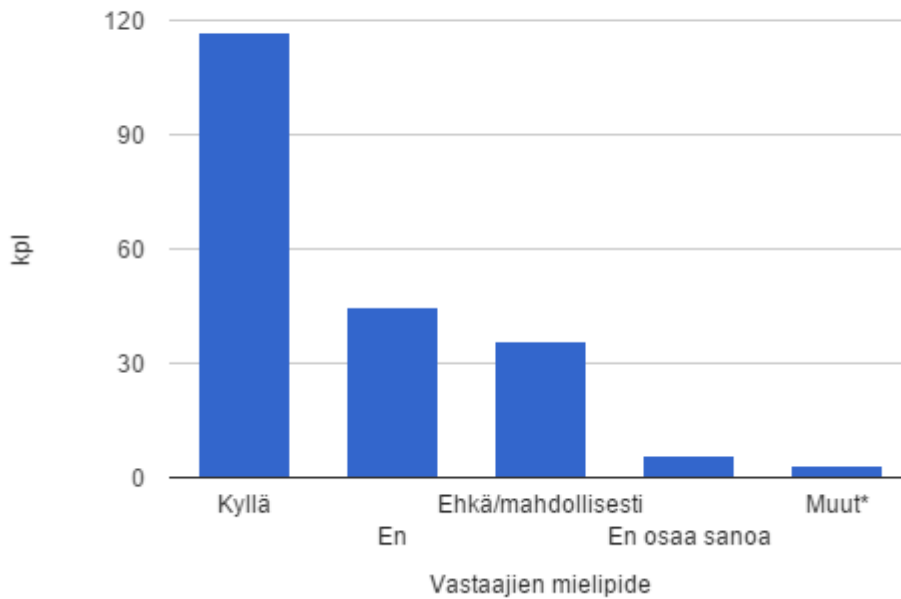
Tähän kysymykseen kielteisesti vastanneet perustelivat kantaansa esimerkiksi sillä, että keinoliha on epäluonnollista, asenteet sitä kohtaan estävät sen yleistymisen ja sille löytyy muita vaihtoehtoja muun muassa kasviproteiinivalmisteista. “Ehkä” tai “mahdollisesti” vastanneet perustelivat usein vastaustaan sillä, että keinoliha voisi mahdollisesti olla Suomessa osa ruokavaliota tulevaisuudessa, jos keinolihan tuottaminen saadaan edulliseksi. Myös asenteiden koettiin olevan yksi asia, minkä tulisi muuttua, jotta keinoliha hyväksyttäisiin osaksi ruokavaliota. Epäilyksiä keinolihaa kohtaan aiheuttivat myös sen turvallisuus sekä maku ja koostumus. Mainittiin myös, että keinolihan yleistyminen vaatisi hyvää mainontaa. Keinolihaan myönteisesti suhtautuvat perustelivat kantansa usein sen ekologisuudella. Myös eettisyys ja taloudellisuus mainittiin myönteisissä perusteluissa.

Kysymyksessä numero 20 kysyttiin vastaajilta, söisivätkö he hyönteisiä. Vastausvaihtoehdot tähän kysymykseen olivat kyllä, en ja en osaa sanoa. Melkein kaikki (219 kpl) kyselyyn osallistuneista vastasivat tähän kysymykseen. Yli puolet vastaajista (55,3 %) vastasivat, että voisivat syödä hyönteisiä (kuva 13). Alle kaksikymmentä prosenttia (18,3 %) vastaajista eivät söisi hyönteisiä. 26,5 % vastaajista eivät osanneet sanoa, söisivätkö hyönteisiä (kuva 13).

Kuva 13. Vastausten jakautuminen kysymyksessä "Söisitkö hyönteisiä?".

Kysymyksessä numero 21 kysyttiin opiskelijoita, uskovatko he hyönteisten olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa ja miksi. Tähän kysymykseen saatiin 207 vastausta. Yli puolet kysymykseen vastanneista (117 henkilöä, 56,5 %) uskoivat, että hyönteiset tulevat olemaan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa, ja loput vastaukset jakautuivat tasaisemmin kategorioiden "En" ja "Ehkä/mahdollisesti" kesken (En 45 kpl, 21,7 %, Ehkä/mahdollisesti 36 kpl, 17,4 %). Kuusi henkilöä ei osannut sanoa, tulevatko hyönteiset olemaan osa ruokavaliota Suomessa ja "Muut"-kategoriaan lajiteltiin kolme vastausta, joista ei voinut tulkita vastaajan mielipidettä kysymykseen (kuva 14).

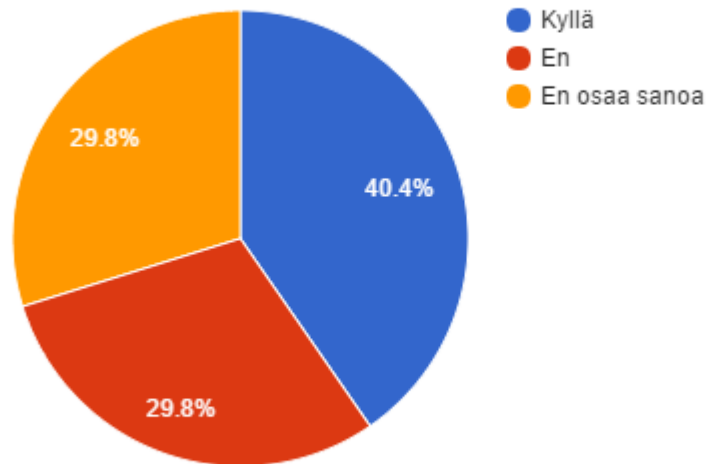

Kuva 14. Vastausten jakautuminen kysymyksessä “Uskotko hyönteisten olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa?”. * = Vastaukset, joista ei voinut päätellä vastaajan mielipidettä kysymykseen.

Yleisesti vastaajien suhtautuminen hyönteisiin osana tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa oli hyvin positiivista. Vastauksia ja perusteluita, joissa hyönteisten ei uskottu olevan osa ruokavaliota tai sitä epäiltiin, oli kuitenkin myös yhteensä reilusti. Perusteluissa tuotiin paljon esille, että asenteiden ja ihmisten suhtautumisen hyönteisten käyttöön ravintona tulisi muuttua ennen kuin hyönteiset voitaisiin omaksua osaksi ruokavaliota Suomessa. Toinen vastauksissa usein toistunut asia oli elintarvikemääräykset, joiden muutosta vastaajien mukaan hyönteisten tulo osaksi ruokavaliota Suomessa vaatisi. Eräässä vastauksessa nämä molemmat asiat tuotiin esille: *“...Sinänsä en näe muuta estettä kuin kuluttajien asenteet ja kankea lainsäädäntö, joka ei tällä hetkellä mahdollista hyönteisten myyntiä elintarvikkeena”*. Samoja argumentteja käytettiin myös vastauksissa, joissa perusteltiin vahvasti, miksi hyönteisten ei nähdä kuuluvan ruokavaliioon Suomessa vuonna 2030. Erityisesti ihmisten asenteet ja niiden hidas muuttuminen nousivat näissä kielteisesti kysymykseen vastanneissa perusteluissa esille. Toisaalta myös vastauksissa, joissa hyönteisten nähtiin olevan osa ruokavaliota tulevaisuudessa, käytettiin asenteisiin liittyviä argumentteja perusteluina. Esimerkiksi eräässä vastauksessa mainittiin nuorten ennakkoluuloton suhtautuminen asioihin: *“Uskon, koska kehitys kehittyy ja nuoret ovat ennakkoluulottomia ja tiedostavia.”*

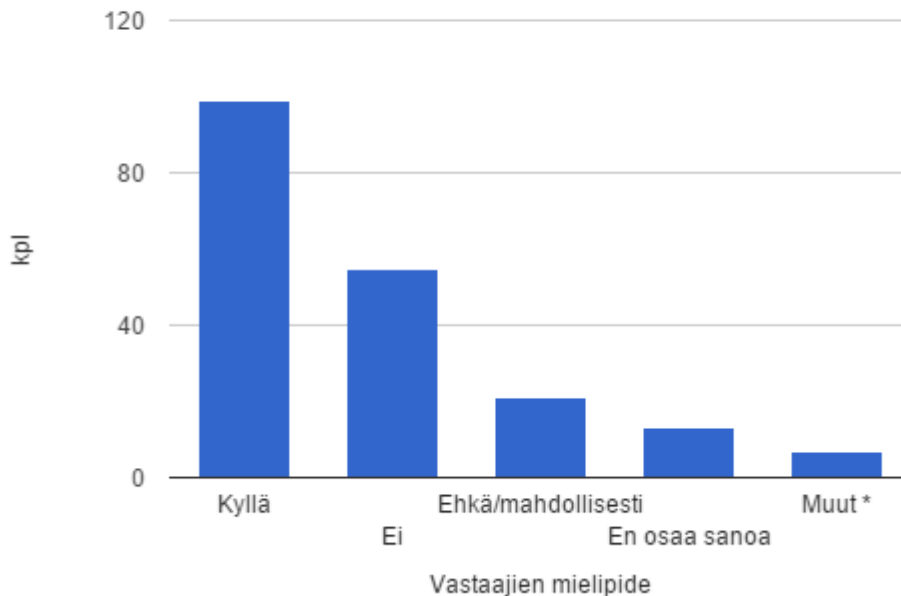
Kyselyn 22. kysymyksessä tiedusteltiin vastaajien kantaa siihen, söisivätkö he geenimuunneltua eli GMO-ruokaa. Vastausvaihtoehdoiksi vastaajille annettiin kyllä, en ja en osaa sanoa. Lähes kaikki vastaajat vastasivat tähän kysymykseen (218 kpl). Myönteinen kanta oli suosituin, 88 henkilöä vastasi kysymykseen kyllä (kuva 15).

Loppujen vastaajien mielipiteet jakautuivat tasan: 65 henkilöä vastasi ei ja 65 henkilöä ei osannut valita annetuista vaihtoehdoista (kuva 15).

Kuva 15. Vastausten jakautuminen kysymyksessä: "Söisitkö GMO-ruokaa?"

Kysymyksessä numero 23 kysyttiin puolestaan perusteluineen, uskovatko vastaajat GMO-ruoan olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa. Kyseessä oli avoin kysymys eikä vastausvaihtoehtoja näin ollen annettu valmiiksi. 195 henkilöä vastasi tähän kysymykseen. Suurin osa heistä (99 henkilöä) vastasi kysymykseen myöntävästi (kuva 16). 55 vastaajaa oli sitä mieltä, ettei GMO-ruokaa nähdä tulevaisuudessakaan suomalaisten ruokalautasilla (kuva 16). 21 vastaajaa olivat hieman epävarmoja kannastaan, ja vastasivat "ehkä" tai "mahdollisesti" (kuva 16). Kolmetoista vastaajaa ei osannut ottaa kantaa asiaan ja 7 vastausta sijoitettiin luokkaan muut (kuva 16).

Kuva 16. Vastausten jakautuminen kysymyksessä “Uskotko GMO-ruoan oleva osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa?”. * = Vastaukset, joista ei voitu päätellä vastaajan kantaa asiaan tai vastauksessa ei vastattu itse kysymykseen.

Perusteluissaan geenimanipulaation hyväksi puoliksi vastaajat mainitsivat sen kyvyn parantaa satoja ja helpottaa viljelyä tehokkaamman kasvinjalostuksen avulla (33 kertaa). Perusteluissa nousivat useasti esiin myös yleisesti ihmisten kielteiset asenteet GMO:ta kohtaan (30 kertaa). 19 vastaajaa oli sitä mieltä, että puhdas ruoka on Suomen valtti ja että Suomen tulisi tulevaisuudessakin pysyä GMO vapaana maana. Yhtä moni (19 henkilöä) korosti GMO-ruuan merkitystä kasvavan väestömäärän ruokinnassa. 13 vastaajaa oli sitä mieltä, että GMO-ruoka tulee myös suomalaisten ruokalautasille EU:n tai muiden maiden painostuksen seurauksena. 15 vastaajaa nosti esiin GMO:n eettiset ongelmat, 11 vastaajaa oli sitä mieltä, että lisää tutkimusta geenimanipuloidusta ruuasta vielä tarvitaan ja kahdeksan henkilöä mainitsivat sen sisältävän liikaa riskejä. Seitsemän vastaajaa oli sitä mieltä, että GMO-ruoka on jo nykyisin arkipäivää Suomessakin. Osa vastaajista korosti, että tulevaisuudessa Suomessa mahdollisesti syötävä GMO-ruoka ei olisi kuitenkaan Suomessa tuotettua, vaan tuontiruokaa. Vastaajat olivat myös huomattavasti myönteisempiä kasvien kuin eläinten GMO-jalostusta kohtaan. Seuraavassa on nostettu esiin muutaman vastaajan perustelu kantansa tueksi:

“... EU:ssa ja yleisesti Suomessakin GMO:ta ollaan vastustettu jo melko kauan. Kaikki vastustus olisi ollut turhaa, mikäli nyt alettaisiin tuottamaan ja syömään GMO-ruokaa.”

“... Suomalaiset arvostavat puhtaasti viljeltyä ruokaa mutta eivät vieroksu teknologisia ratkaisuja yhtä herkästi kuin esim. Yhdysvalloissa tai Manner-Euroopassa asuvat.”

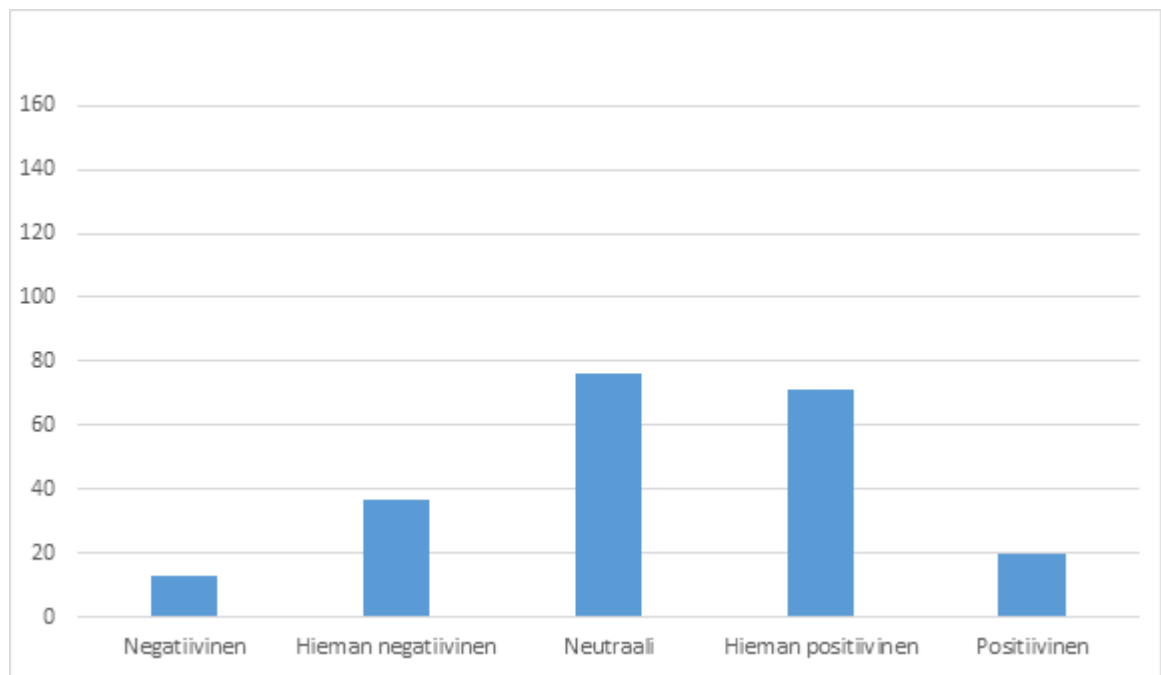
“... Huolettaa se, että asia on päättäjien käsissä ja siihen ei pysty välttämättä kauheasti tavallinen ihminen vaikuttamaan.”

“... sitä on helppo laittaa tuotteisiin kuluttajan edes tietämättä asiasta.”

“... tuntuu epätodennäköiseltä että niin laajasti tutkittua asiaa ei koskaan otettaisi täällä käytäntöön.”

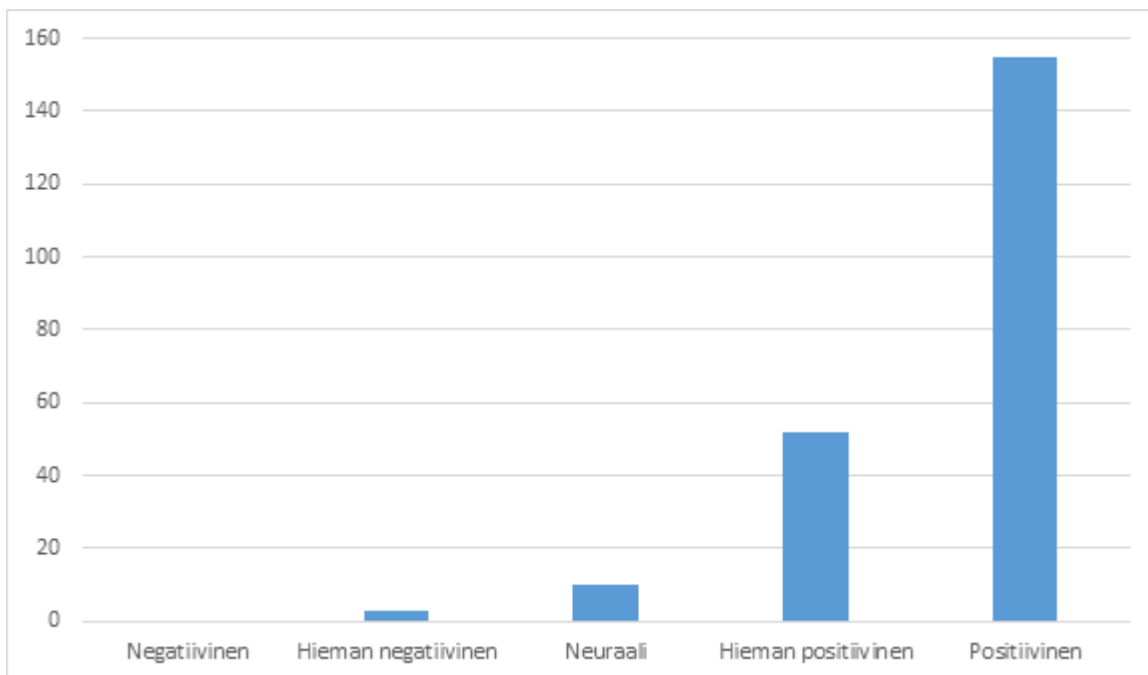
Kysymyksissä numero 24–28 kysyttiin opiskelijoiden suhtautumista erilaisiin ruokailmiöihin. Kysymyksissä oli valittavana vastausvaihtoehdot 1-5, missä 1 on negatiivinen ja 5 positiivinen näkemys.

Kysymyksessä 24 kysyttiin, mikä on suhtautumisesi superfood-ruokiin. Kysymykseen vastasi 217 opiskelijaa. Suosituimmat vastaukset olivat neutraali (76 kpl, 35,0 %) ja hieman positiivinen (71 kpl, 32,7 %) (kuva 17). Hieman negatiivisesti suhtautui 37 (17,1 %), positiivisesti 20 (9,2 %) ja negatiivisesti 13 (6,0 %) vastaajaa.

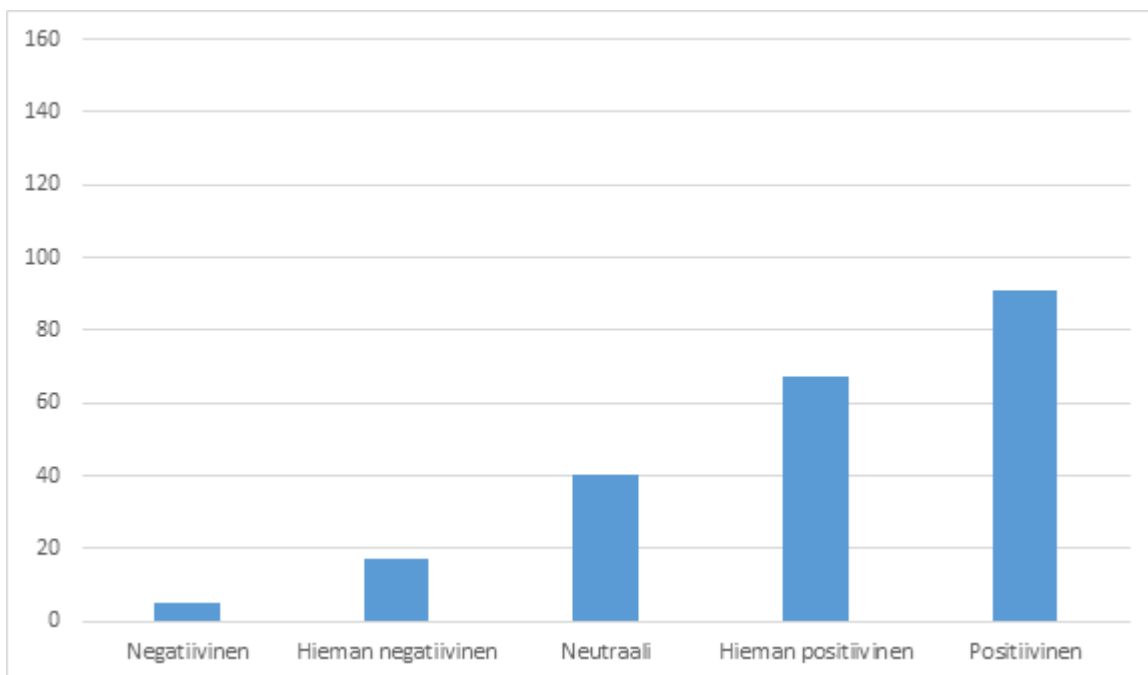
Kuva 17. Vastaukset kysyttäessä opiskelijoiden suhtautumista superfood-ruokiin. Pylväät kuvaavat vastanneiden lukumäärää.

Kysymyksessä 25 kysyttiin, mikä on suhtautumisesi lähiruokaan. Kysymykseen vastasi 220 opiskelijaa. Selvästi suosituin vastaus oli positiivinen (155 kpl, 70,5 %) (kuva 18). Hieman positiivisesti suhtautui 52 (23,6 %), neutraalisti 10 (4,5 %) ja hieman negatiivisesti 3 vastaajaa (1,4 %). Yksikään opiskelija ei suhtautunut negatiivisesti lähiruokaan.

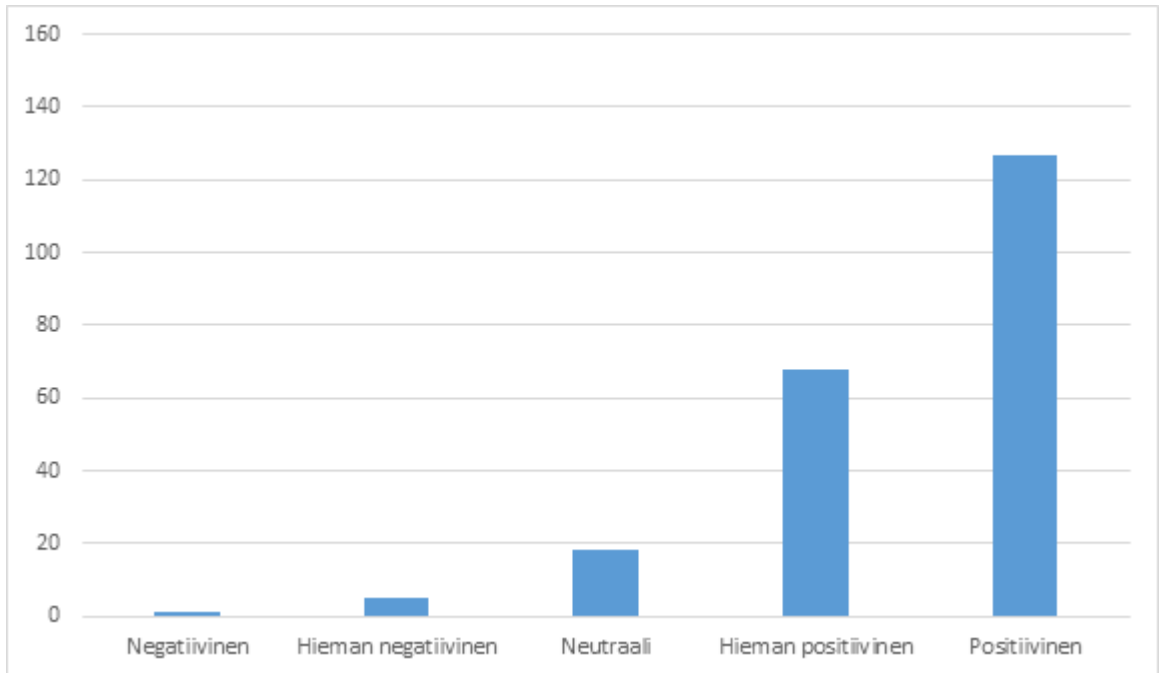
Kuva 18. Vastaukset kysyttäessä opiskelijoiden suhtautumista lähiruokaan. Pylväät kuvaavat vastanneiden lukumäärää.

Kysymyksessä 26 kysyttiin, mikä on suhtautumisesi luomuruokaan. Kysymykseen vastasi 220 vastaajaa. Opiskelijoista 91 (41,4 %) suhtautui positiivisesti ja 67 (30,5 %) hieman positiivisesti luomuruokaan (kuva 19). Neutraalisti suhtautui 40 (18,2 %), hieman negatiivisesti 17 (7,7 %) ja negatiivisesti 5 (2,3 %) vastaajaa.

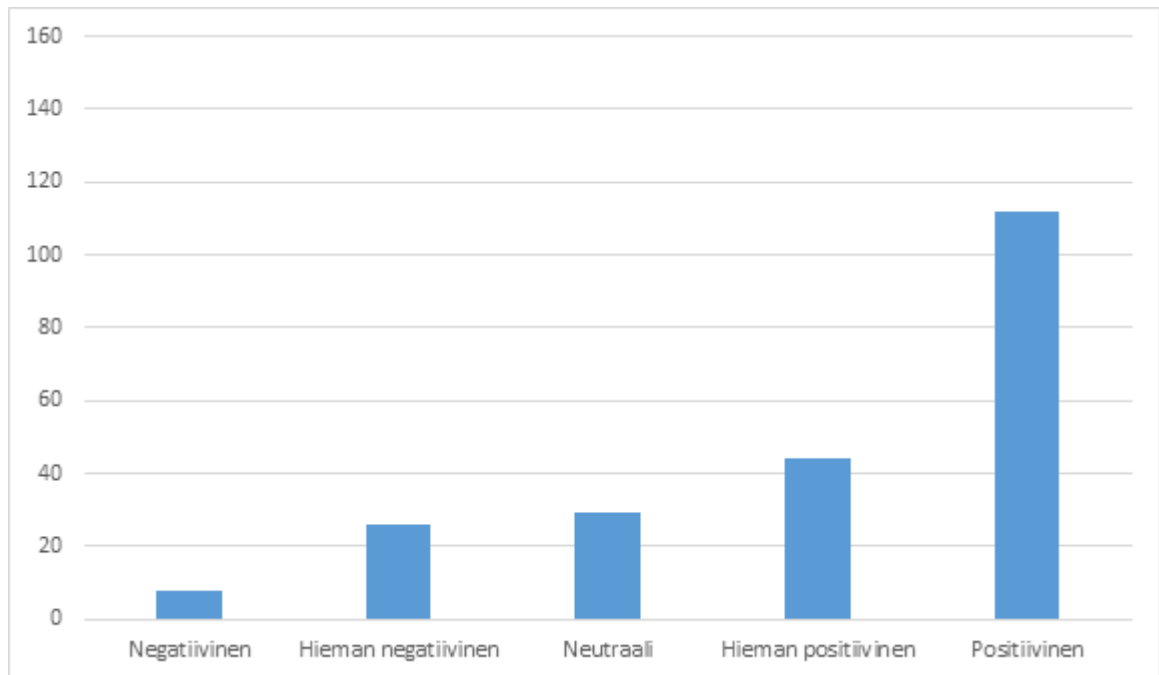
Kuva 19. Vastaukset kysyttäessä opiskelijoiden suhtautumista luomuruokaan. Pylväät kuvaavat vastanneiden lukumäärää.

Kysymyksessä 27 kysyttiin, mikä on suhtautumisesi palkokasvien (herneiden, papujen jne.) lisäämiseen omassa ruokavaliossa. Kysymykseen vastasi 219 vastaajaa. Opiskelijoista 127 (58,0 %) suhtautui positiivisesti ja 68 (31,1 %) hieman positiivisesti palkokasvien lisäämiseen omassa ruokavaliossa (kuva 20). Neutraalisti suhtautui 18 (8,2 %), hieman negatiivisesti 5 (2,3 %) ja negatiivisesti yksi opiskelija (0,5 %).

Kuva 20. Vastaukset kysyttäessä opiskelijoiden suhtautumista palkokasvien lisäämiseen omassa ruokavaliossa. Pylväät kuvaavat vastanneiden lukumäärää.

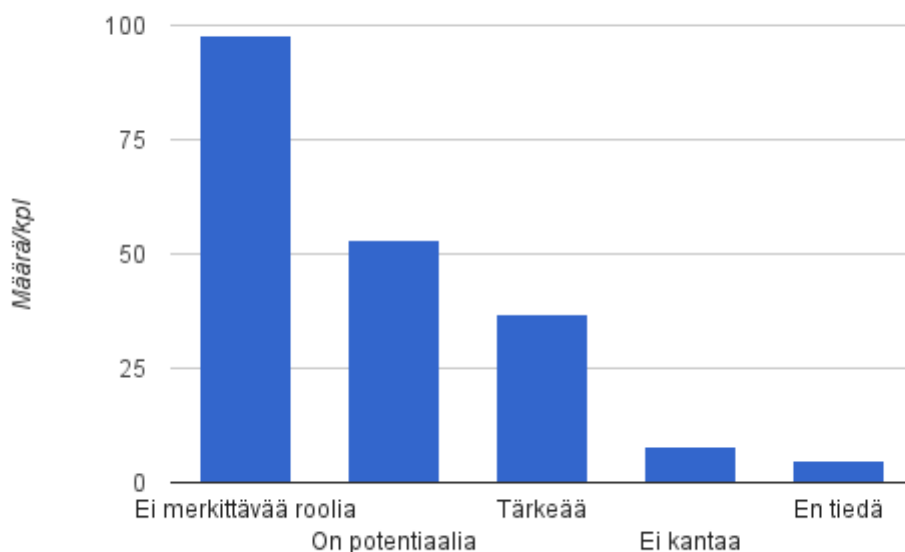
Kysymyksessä 28 kysyttiin, mikä on suhtautumisesi lihan syönnin vähentämiseen omassa ruokavaliossa. Kysymykseen vastasi 219 opiskelijaa. Suosituin vastaus oli positiivinen (112 kpl, 51,1 %) (kuva 21). Hieman positiivisesti suhtautui 44 (20,1 %), neutraalisti 29 (13,2 %), hieman negatiivisesti 26 (11,9 %) ja negatiivisesti 8 (3,7 %) vastaajista.

Kuva 21. Vastaukset kysyttäessä opiskelijoiden suhtautumista lihan syönnin vähentämiseen omassa ruokavaliossa. Pylväät kuvaavat vastanneiden lukumäärää.

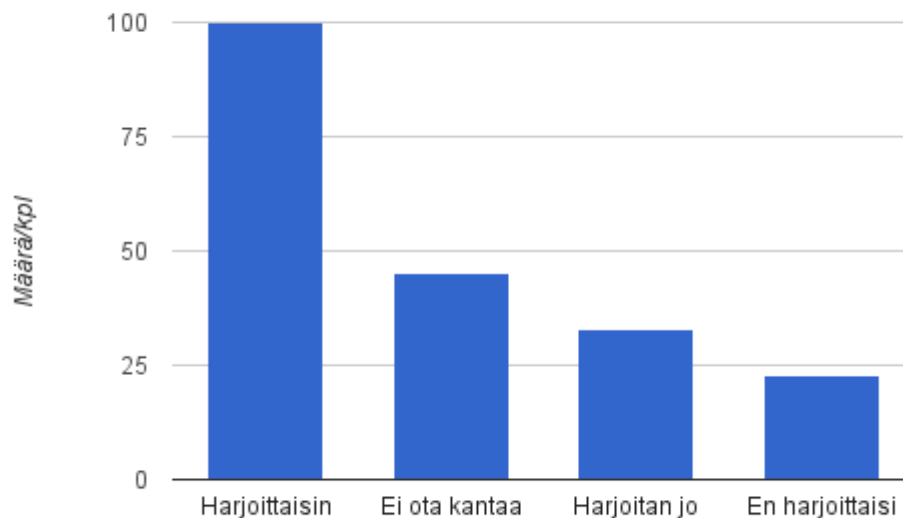
Kysymyksessä numero 29 kysyttiin, uskotko kaupunkiviljelyn olevan merkittävä ruoantuotantokeino Suomessa tulevaisuudessa ja harjoittaisitko sitä itse. Tähän kysymykseen saimme 201 vastausta.

Kaupunkiviljely osana tulevaisuuden ruokapolitiikkaa ei saanut kovin paljon kannatusta (kuva 22). Vastaajat kokivat, että Suomen talvi on liian pitkä ja kaupungeissa viljelyyn käytettävää tilaa on niin vähän, ettei ruokaa saataisi tuotettua riittävän suurina määrinä, että sillä olisi merkitystä. Kaupungin ilmanpuhtaus koettiin ongelmalliseksi *”niin kauan kuin ihmiset ajavat bensa-autoilla”*. Pessimismistä huolimatta todettiin, että kaupunkiviljely edistäisi mielenterveyttä ja oikeata suhtautumista ruokaan ja sen tuottamiseen. Kaupunkiviljelyä toivottiin taloyhtiöiden pyörittämää toimintaa, jolloin yksilöiden omat taidot ja sitoutuminen viljelyyn eivät olisi niin ehdottomia vaatimuksia. Optimistisimmat näkivät kauppakeskusten ja tehdashallien katot käyttämättöminä resursseina. Nämä vastaajat olivat törmänneet tutkimuksiin, joiden mukaan ilmansaasteet eivät olisi viljelyssä ongelma. Kaupunkiviljelyn uskottiin yleistyvän, koska ihmiset haluavat tietää mistä heidän ruokansa tulee. Eräs vastaajista toivoi *”siirtolapuutarhojen, parvekeviljelyn ja yhteispaikkojen renessanssia”*.

Kuva 22. Vastaajien mielipiteiden jakautuminen kysyttäessä “Uskotko kaupunkiviljelyn olevan merkittävä ruoantuotantokeino Suomessa tulevaisuudessa?”

Puolet vastaajista oli innostunut ajatuksesta harjoittaa itse kaupunkiviljelyä (kuva 23). Vastaajista 33 harjoitti sitä jo. Asiaa vastustavat vetosivat kiireeseen, taitojen puutteeseen, kaupunkien saasteisiin, tilan puutteeseen tai työstä saatavan vastineen riittämättömyyteen. Myös viljelypalstan jonottaminen koettiin liian rasittavana.

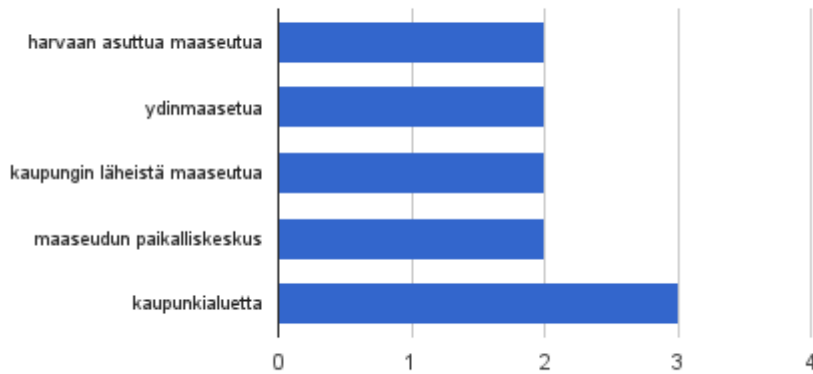

Kuva 23. Vastaajien mielipiteiden jakautuminen kysyttäessä, harjoittaisitko itse kaupunkiviljelyä.

4.2 Kuntapäätäjien kyselyn tulokset

Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille lähetettyyn kyselyyn vastasi yhteensä seitsemän henkilöä.

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin kuntaedustajilta, onko heidän edustamansa kunnan alueella kaupunki-maaseutu-luokituksen mukaisesti harvaan asuttua maaseutua, ydinmaaseutua, kaupungin läheistä maaseutua, maaseudun paikalliskeskus tai kaupunkialuetta. Nämä vastausvaihtoehdot siis annettiin vastaajille jo valmiiksi. Kaikki seitsemän henkilöä vastasivat tähän kysymykseen. Kolme vastaajaa kertoi kuntansa alueella olevan kaupunkialuetta (kuva 24). Muihin vastausvaihtoehtoihin (harvaan asuttu maaseutu, ydinmaaseutu, kaupungin läheinen maaseutu ja maaseudun paikalliskeskus) vastasi kuhunkin kaksi vastaajaa (kuva 24).

Kuva 24. Vastausten jakautuminen kysymyksessä: “Onko kuntanne alueella kaupunki-maaseutu luokituksen mukaista: (voitte valita useamman vaihtoehdon).”

Toisessa kysymyksessä pyydettiin vastaajia kertomaan, mikä tekee heidän kuntansa harvaan asutusta maaseudusta elinvoimaisen. Kysymys oli avoin ja vastaajat saivat näin ollen vapaasti kertoa näkemyksensä asiaan. Tähänkin kysymykseen vastasivat kaikki seitsemän henkilöä. Kaiken kaikkiaan vastaajat nostivat esiin melko erilaisia asioita. Viisi vastaajaa seitsemästä mainitsi vastauksessaan maaseudun ja siellä sijaitsevien yritysten työllistävyyden. Yksi heistä korosti kuitenkin, ettei maaseudun työllistävyyttä ja yrityksiä saa tukahduttaa liiallisella byrokratialla. Kolme vastaajaa mainitsi elinvoimaisen maaseudun perustaksi aktiiviset asukkaat ja yhteisöllisyyden. Yksi vastaajista korosti toimivan infrastruktuurin tärkeyttä elinvoimaisessa kunnassa.

Kyselyn kolmannessa kysymyksessä kysyttiin “miten kunnassa tehtävällä ruokapolitiikalla ja kunnan päätöksillä ja toimilla voidaan lisätä kuntanne harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta?”. Seitsemästä vastanneesta kuusi koki lähiruoan ja paikallisten tuotteiden käyttämisen lisäävän kunnan elinvoimaisuutta. Lähiruoan valtteja todettiin olevan tuoreus ja lyhyet kuljetusmatkat. Lähialueen kalan hyödyntäminen nostettiin yhdessä vastauksessa esille. Lähiruoan tuotannon kanssa samaan yhteyteen liitettiin lähipalvelut ja energia. Yhdessä vastauksessa todettiin, että lähiruoan tuotantoa pitäisi kasvattaa, jotta voitaisiin tehdä enemmän tarjouksia elintarvikkeiden hankkijoille. Keskittynyt hankintatoiminta nähtiin elinvoimaisuuden hidasteena. Byrokratiaa pitäisi myös purkaa yrittäjien tukemiseksi. Eräs vastaajista totesi, että yrittäjien kanssa pitäisi miettiä yhdessä, millaiset tuotteet viedään alueelliseen kilpailutukseen. Yksi vastaajista koki, että kunnan ruokapoliittisilla päätöksillä ei ole vaikutusta elinvoimaisuuteen. Sen sijaan elinkeinorakennetta pitäisi monipuolistaa ja omakoti- sekä matkailurakentamista edistää kaavoituksen avulla.

Kysymyksessä numero neljä tiedusteltiin vastaajilta, miten paikallisten ja pienten tuottajien markkinoille pääsy tai pääsy osaksi julkisia ruokahankintoja onnistuu heidän kunnassaan ja mitkä siinä ovat mahdollisesti suurimmat esteet. Vastauksia kysymykseen saatiin seitsemän kappaletta. Keskitetty ja suuriin tuotantomääriin

perustuva hankintatoiminta sekä liian tiukat säädökset (kilpailutus, tilamyynti, elintarvikkeet) nähtiin suurimpina esteinä markkinoille pääsemisessä ja yritystoiminnan harjoittamisessa. Myös kalliit kuljetuskustannukset nähtiin ongelmana. Eräässä vastauksessa katsottiin, että logistisia ongelmia sekä tuotteiden tuotantomäärään ja laatuun liittyviä ongelmia voitaisiin ratkaista tuottajien yhteistyöllä. Toinen vastaaja uskoi, että pienten erien kuljetusta lähialueille voitaisiin kehittää. Tiedon ja tarjousosaamisen lisääminen nähtiin tärkeinä tuottajien kannalta.

Viidennessä kysymyksessä tiedusteltiin kuntapäätäjiltä kuinka tärkeässä roolissa ruokamatkailu on heidän kunnassaan. Kysyttiin myös, onko ruokamatkailulla vaikutusta heidän kuntansa harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuteen ja miten sitä voitaisiin kehittää. Tähän kysymykseen saatiin kaikilta seitsemältä osallistujalta vastaukset. Yhdessä kunnista ruokamatkailua ei ollut ollenkaan. Muissa vastauksissa ruokamatkailun ei nähty olevan kunnassa merkittävässä roolissa, mutta yleisesti vastauksissa tuotiin esille, että mahdollisuuksia merkityksen lisäämiseen olisi. Kehitysideoita harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden lisäämiseen ruokamatkailun avulla saatiin muutamia. Mainittiin esimerkiksi, että markkinointia kehittämällä, yhteistoiminnalla ja matkailuelinkeinojen toimijoiden yhteistyöllä ruokamatkailua voitaisiin kehittää. Eräässä vastauksessa esteenä pidettiin liian tiukkoja säännöksiä. Eräässä toisessa vastauksessa todettiin ruokamatkailun kehittämisen vaativan kannustusta ja rohkaisua.

Kysymyksessä numero kuusi kysyttiin kuntapäätäjiltä, miten he näkevät maahanmuuttajat osana kuntansa ruokapolitiikkaa. Tähän avoimeen kysymykseen vastasivat kaikki seitsemän osallistujaa. Yleisesti vastauksissa maahanmuuttajien merkitys osana kunnan ruokapolitiikkaa nähtiin heidän harjoittamassaan yritystoiminnassa. Kolmessa vastauksessa mainittiin maahanmuuttajien pitämät ravintolat, kuten pizzeriat, etniset ravintolat ja pop-up ravintolat. Yksi vastaajista piti etnisiä ravintoloita hyvinä kohtaamispaikkoina, joissa pääsee tutustumaan uusiin kulttuureihin ja ihmisiin. Yksi kyselyyn vastanneista kertoi, että maahanmuuttajat heidän kunnassaan omistavat joko ravintolan tai muun yrityksen. Yhdessä vastauksista kerrottiin maahanmuuttajien työpanoksen mahdollistavan laajan kasvihuoneviljelyn kunnassa.

Kaksi vastaajista piti maahanmuuttajien vaikutusta kuntansa ruokapolitiikkaan vähäisenä. Yksi kyselyyn osallistujista näki maahanmuuttajien vaikuttavan kielteisesti oman kuntansa ruokapolitiikkaan. Hänen kantansa perustui siihen, että maahanmuuttajat vaativat suomalaisesta kulttuurista poikkeavia ruokia. Lisäksi hän oli sitä mieltä, että heidän kuntansa kehitys ja vetovoimaisuus edellyttävät, ettei maahanmuuttajia oteta kuntaan.

Kuntakyselyn lopuksi vastanneille annettiin vielä mahdollisuus lähettää muita terveisiä ruokapoliittisen selonteon valmistelijoille, ja kaksi vastaajaa hyödynsi tämän mahdollisuuden. Kuntapäätäjistä toinen pohti, kuinka edistettäisiin lähiruoan kasvatusta ja markkinointia sekä lähiruoan lisäämistä julkisten toimijoiden ruokahankinnoissa. Toisen kuntapäätäjän terveisissä taas toivottiin parempaa tukea aloitteleville yrityksille erilaisin pykälän tapahtuvan hankaloittamisen sijaan. Yrittäjyydessä pitäisi laulun sanoin *“antaa kaikkien kukkien*

kukkia vaan”, sillä joistakin yrityksistä voi aina kehittyä merkittävästi elinvoimaisuutta lisääviä toimijoita maaseudulle.

5. Pohdinta

Opiskelijakysely lähetettiin valittujen opintoalojen opiskelijoiden sähköpostilistoille. Kyselyn kohderyhmän henkilömäärää on todella vaikea arvioida, sillä ei ole tietoa, kuinka paljon sähköpostilistoille on liittynyt ihmisiä. Vastaajien opintoaloista monet liittyvät jollain tavoin ruokaan. Tietyt opintoalat valittiin, jotta saataisiin selvitettyä tulevaisuudessa ruoka-alalla toimivien ihmisten näkemyksiä. Osa opintoaloista liittyi ruokaan vain löyhästi tai ei lainkaan. Kyselyyn ohjaava linkki laitettiin myös agrologiopiskelijoiden ja Kainuun opiston Facebook-sivuille, mutta vastaajia ei tätä kautta löytynyt. Vastauksia saatiin silti melko monipuolisesti eri alojen opiskelijoilta, eli mukana oli myös muita “vähemmän ruokaorientoituneita” vastaajia. Tähän vaikutti todennäköisesti osaltaan mahdollisuus voittaa 50 euron arvoinen ruokalahjakortti. Koska suurin osa vastaajista on kirjoittanut avoimiin kysymyksiin pitkiäkin tekstejä, voidaan olettaa, että aito kiinnostus ruokapolitiikkaa kohtaan on motivoinut heidät vastaamaan.

Opiskelijakyselyn vastauksia tulkittaessa tulee ottaa huomioon se, että suurin osa vastaajista oli kotoisin Uudeltamaalta. Valtaosa heistä asui myös tällä hetkellä Helsingissä sekä muualla pääkaupunkiseudulla, mikä voi osaltaan heijastua kyselyn tuloksiin. Kotipaikan osalta ei tiedetä, ovatko esimerkiksi pääkaupunkiseudun kotipaikaksi merkinneet asuneet aiemmin maaseudulla.

Suurin osa opiskelijakyselyyn vastanneista ilmoitti, ettei ole asunut harvaan asutulla maaseudulla. Sanallisista vastauksista voitiin päätellä, että vastaajille ei ollut täysin selvää, mitä harvaan asutulla maaseudulla tarkoitetaan. Tämän perusteella voidaankin arvioida, että vastaajien osuus, jotka eivät ole asuneet harvaan asutulla maaseudulla, saattaa mahdollisesti olla vielä suurempi kuin mitä vastaukset antoivat ymmärtää. Harvaan asutun maaseudun määritelmä olisi siis ollut viisasta lisätä kysymyksen asetteluun yhteyteen, jolloin näiltä väärinkäsityksiltä oltaisiin voitu välttyä.

Lähes kaikki opiskelijakyselyn vastaajat opiskelivat Helsingin yliopistossa. Tämä heijastuu myös siihen, että suurin osa vastaajista asui pääkaupunkiseudulla. Suurin osa vastaajista opiskeli maatalous- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa, mutta myös bio- ja ympäristötieteellisestä tiedekunnasta oli paljon vastaajia. Kysely oli lähetetty ennalta valikoiduille sähköpostilistoille, mikä näkyi vastaajien pääaineiden jakaumassa. Lisäksi vastaamisinnostus oli suurta maataloustieteiden opiskelijoiden parissa todennäköisesti siksi, että kyselyn aiheet liittyivät tiiviisti heidän opintoihinsa, ja kyselyn toteuttivat opiskelijatoverit.

Maataloustieteiden-, elintarviketieteiden ja kotitaloustieteen opiskelijat näkivät ruoan tärkeänä osana tulevaa ammattiaan. Muiden opiskelijoiden vastauksissa oli vaihtelua heidän henkilökohtaisten intressiensä mukaan. Esimerkiksi osa biologian ja maantieteen opiskelijoista koki ruoan merkityksellisenä tulevassa ammatissaan,

mutta osa heistä näki ruoan jotain kautta liittyvän tulevaan työhönsä. Vastausta ei voinut siis ennakoida pääaineen perusteella.

Vastauksista olisi ollut myös mahdollista analysoida eroja Viikissä maa- ja metsätieteellisessä tiedekunnassa opiskelevien ja esimerkiksi käyttäytymistieteellisessä tiedekunnassa tai opettajankoulutuslaitoksella kotitaloustieteitä opiskelevien vastauksissa. Tällaiseen analyysiin ei tämän projektikurssin puitteissa ollut kuitenkaan mahdollisuuksia, mutta aineistossa on potentiaalia jatkotutkimuksiin. Yllättävän moni oli jättänyt vastaamatta ruoan liittymistä tulevaan ammattiin selvittäneeseen kysymykseen. On vaikea arvailla, johtuuko tämä siitä, että opiskelijoiden tulevaisuuden suunnitelmat ovat vielä epävarmoja, pitikö vastaaja asiaa itsestäänselvytenä vai onko syy jokin muu.

Opiskelupaikkaa ja pääainetta koskevan kysymyksen vastausten perusteella voimme päätellä, että kyselyn vastausten voidaan katsoa tietyssä määrin edustavan melko monialaista yliopisto-opiskelijoiden joukkoa Helsingin yliopistossa, vaikka kaikkia tiedekuntia ja pääaineita ei ollutkaan mukana kyselyssä. Yliopisto-opinnot ovat laaja-alaiset ja mahdollistavat usein eri ammattiteissa ja aloilla toimimisen, jolloin henkilökohtaiset intressit ja tulevaisuudensuunnitelmat korostuvat vastauksissa.

Suurin osa opiskelijavastaajista ilmoitti ruokavaliokseen sekaruokavalion. Kasvisruokavaliota noudatti kuitenkin peräti 24 % vastaajista. Vegaaneja oli yhdeksän kappaletta ja muita yksittäisiä ruokavaliota olivat esim. paleodieetti, joustava kasvisruokavalio ja ruokavalio, jossa ei syödä punaista lihaa. Kasvisruokavaliota noudattavien suuri määrä vastaajissa voi johtua mahdollisesti siitä, että erikoisruokavaliota noudattavat ovat yleisesti kiinnostuneempia ruokaan liittyvistä asioista kuin muut. Myös Viikin kampuksella opiskelevat voivat olla opinnoistaan johtuen yleisesti kiinnostuneempia ruoasta sekä esimerkiksi ekologisesta ruokavaliosta kuin muiden alojen opiskelijat.

Myös kysyttäessä opiskelijavastaajien visiota siitä, minkälaista ja missä tuotettua ruokaa Suomessa syödään vuonna 2030, olisimme voineet määritellä, mitä visiolla tässä tarkoitetaan. Tällöin olisimme saaneet mahdollisesti yhtenäisempiä vastauksia kysymykseen. Nyt vastauksissa kerrottiin sekä toiveita siitä minkälaista ruokaa tulevaisuudessa syödään että ajatuksia siitä minkälaista ruokaa vastaaja uskoo meidän syövän tulevaisuudessa.

Kysyttäessä opiskelijoilta onko elinvoimainen maaseutu tärkeä tavoite, oli myönteisten vastausten määrä todella suuri. Kotimaisen ruoan tärkeys sekä ruokaturvan ja -omavaraisuuden että sen hyvien ominaisuuksien vuoksi tuli vahvasti esiin perusteluissa. Myös koko maan asuttamista ja asuinpaikan vapaata valittavuutta pidettiin tärkeinä asioina vastaajien keskuudessa. Myös elinvoimaisen maaseudun kyky työllistää ihmisiä sekä sen kulttuuriset arvot toistuivat vastauksissa. Positiivisuuden määrään voi kuitenkin vaikuttaa kyselyn otanta: suurin osa kyselyyn vastanneista on ruoantuotannon kanssa tekemisissä opiskelunsa kautta tai kotoisin maaseudulta. Kuitenkin muutama kyllä-vastauksen antanut oli sitä mieltä, ettei kuitenkaan täysin jokaista pikkukylää tule pitää elinvoimaisena, sillä se on liian kallista. Kysymyksessä olisi pitänyt selittää, mitä

elinvoimaisuudella tarkoitetaan, sillä se aiheutti muutamassa vastaajassa hämmennystä.

Valtaosa vastaajista siis uskoi tai koki, että ruoan ostovalinnoilla on vaikutusta maaseudun elinvoimaisuuteen. Jälkikäteen tarkasteltuna kysymys olisi ehkä pitänyt muotoilla vaihtoehdolliseen muotoon, sillä monet vastaajista eivät ottaneet kantaa vaikutuksen suuruuteen millään tavalla, vaan vastaukset olivat pääsääntöisesti ympärilyöreitä (vastaus oli esimerkiksi vain "vaikuttaa"), mikä ei oikein tarjoa aineistoa merkittävämpään pohdintaan.

Ruokapolitiikkaa koskevissa kysymyksissä vastausten monimuotoisuus teki luokittelusta hieman haastavaa. Luokat ovat siis kohtuullisen suuripirteisiä, jotta aineistosta saa yleiskuvan. Kyseinen metodiikka ei tuo esille kaikkia moniulotteisten ja seikkaperäisten vastausten yksityiskohtia. Joitakin yksityiskohtia on kuitenkin esitetty luokitusten selitteissä ja esimerkeissä. Elintarvikealalla kuulee monesti kritiikkiä yhteiskunnan liian tiukkaa säädöstöä kohtaan, mutta kyselyssä tiukasti valvotut säädökset ja turvalliset elintarvikkeet keräsivät eniten suosiota kysyttäessä, mikä on hyvää Suomen ruokapolitiikassa. Toisaalta samaiset säädökset saivat osakseen myös kritiikkiä kysymyksen 12 jatkokysymyksessä, jossa pyydettiin ehdotuksia Suomen ruokapolitiikan kehittämiseen. Kotimaisen tuotannon arvostus opiskelijoiden keskuudessa ilmeni kysymyksessä 12. Kotimaista tuotantoa pidettiin hyvän ruokapolitiikan osoituksena toiseksi eniten turvallisten elintarvikkeiden jälkeen. Myös tuottajien heikolle asemalle kaivattiin kohennusta kehitettävää kysyttäessä. Lisäksi panostuksia kaivattiin suomalaisen ruoan ja ruoantuotannon arvostuksen nostamiseksi melko merkittävässä määrin vastaajien keskuudessa. Opiskelijat kuitenkin toivoivat eniten toimenpiteitä ympäristöasioiden ja ekologisesti kestävämmän ruoantuotannon suhteen.

Monet vastaajista kaipasivat hyönteisiä myytäväksi Suomen markkinoille. Tästä (ja muista hyönteiskysymyksistä) voi päätellä, että nuorten opiskelijoiden mielipide hyönteisistä ravintona on hyvin positiivinen. Monet haluaisivat myös monipuolisempia vegaanituotteita ja kasviproteiinin lähteitä markkinoille, mikä kielii mahdollisesti suuresta kasvissyöjien määrästä vastaajien keskuudessa ja kielteisestä suhtautumisesta lihan tuotantoon. Vastaajat olivat myös ajan hermolla, sillä useasti mainittiin paljon mediahuomiota saanut uutuustuote nyhtökaura. Kotimaisten tuotteiden arvostus nousi myös tämän kysymyksen vastauksissa esille, sillä suurin osa mainitsi kaipaamiensa tuotteiden olevan nimenomaan kotimaisia.

Keinolihaan liittyvien kysymysten vastauksista muutamista pystyi suoraan päättelemään, että vastaaja ei ymmärtänyt keinolihaa käsitteenä samoin kuin projektiryhmä oli sen ajatellut kyselyä laatiessaan. Lisäksi muutamissa vastauksissa todettiin, että olisi ollut hyvä määritellä, mitä keinolihaa tarkoitetaan. Koska keinolihaa ei kysymyksessä määritelty, on mahdollista, että osa on vastannut kysymykseen ajatellen keinolihaa käsitteenä sisältävän myös muut lihaa korvaavat tuotteet, kuten tofun. Tämä mahdollinen käsitteen väärinymmärrys voi aiheuttaa väärinymmärrystä vastauksissa, mutta arvioimme sen vaikutusten jäävän varsin pieneksi.

GMO-ruoan tulevaisuudesta kysyttäessä myönteinen kanta nousi hieman vahvemmin esiin kuin syömisestä kysyttäessä, sillä yli puolet vastaajista vastasivat

kysymykseen kyllä. Reilu neljäsosa oli kielteisellä kannalla. Vastaajat siis suhtautuivat myönteisemmin GMO-ruoan tuloon osaksi suomalaisten ruokavaliota kuin siihen, että he itse söisivät GMO-tuotettua ruokaa. Kuitenkin Suomessa osa esimerkiksi sioille syötettävästä rehusta on jo GMO-tuotettua. Perusteluissa tulivat ilmi perinteiset asenteet sekä GMO:n puolesta (ruokaturva, tehokkaampi jalostus, Suomen pysyminen muiden maiden perässä ym.) että sitä vastaan (yleisesti kielteinen ilmapiiri, Suomi GMO-vapaana maana, eettiset ongelmat ym.). Mielenkiintoista oli, että useampi vastaaja vertasi GMO-ruokaa luomuun. Osassa vastauksista vastaaja ei tuonut kantaansa täysin selkeästi esiin, jolloin vastausten käsittelijä joutui tulkitsemaan vastausta melko paljon. Tämä on saattanut johtaa joihinkin tulkintavirheisiin ja vääristää hieman tuloksia.

Kaupunkiviljely kiinnosti vastaajia omakohtaisesti, mutta yleisesti vastaajat eivät uskoneet, että se voisi olla Suomessa merkittävä osa ruokapolitiikkaa. Ongelmina nähtiin Suomen pitkä talvi, tilan puute, saasteet ja kaupunkilaisten hektinen elämäntyyli. Kaupunkiviljely nähtiin periaatteessa kaupunkilaisten luontosuhdetta ja mielenterveyttä vaalivana toimintana, joka saisi ihmiset arvostamaan ruoantuotantoa. Vähemmistö vastaajista näki kaupunkiviljelyn merkityksellisenä osana tulevaa ruokapolitiikkaa ja toivoi viljelmiä kauppakeskusten, tehtaiden ja omakotitalojen katoille. Visiona olivat myös taloyhtiöiden omat viljelmät tai paluu vanhan ajan yhteisviljelyksiin.

Opiskelijakyselyn lopussa annettiin vastaajille vielä mahdollisuus kertoa muita mahdollisia terveisiä ruokapoliittisen selonteon valmistelijoille. Terveisiä tuli suuri määrä. Niistä poistettiin tyhjät ja epäasialliset vastaukset sekä sellaiset, jotka oli selvästi kohdistettu nimenomaan kyselyn tekijöille. Opiskelijat lähettivät yleisesti jopa yllättävänkin positiivisia terveisiä ruokapoliittisen selonteon valmistelijoille. Vain muutama negatiivissävytteinen oli terveisten joukossa. Osa positiivisista terveisistä oli lähinnä lyhyitä lausahduksia, kuten: *“Tsemppiä!! Suomen tulevaisuus on teidän käsissä! ;)”* ja *“Ruokapolitiikka on mielestäni tärkeä aihe!”*. Muutama vastaaja oli kuitenkin selvästi panostanut paljon terveisten kirjoittamiseen. Tällöin tuloksena oli pitkä, hyvin perusteltu ja huolellisesti kirjoitettu tekstinpätkä.

Monet opiskelijoista korostivat terveisissään sitä, että suomalaisen maatalouden täytyisi olla kannattavaa. Moni nosti esiin myös suomalaisen ruuan ja Suomen ruokaomavaraisuuden tärkeyden. Myös kotieläintuotannon kestämyys nousi monessa kommentissa esiin. Muutama kertoi terveisissään toivovansa hyönteisten tulevan Suomen ruokamarkkinoille. Terveisissä korostettiin muutaman kerran myös sitä, että ruokapoliittisen selonteon tekijöiden toivotaan perustavan päätöksensä nimenomaan tutkittuun tieteseen. Seuraavassa muutamia esimerkkilainauksia terveisistä:

“Ravitsemuskasvatukseen pitää panostaa. Lisäksi ihmisille pitää kertoa positiivisia puolia maaseudusta ja maataloustuotannosta. ... Ihmiset eivät ymmärrä, että maatalous koskee meitä kaikkia.”

“... Maatalous on koko ajan kritiikin aiheena muttei ketään kuitenkaan kiinnosta siivota niitä omia paskojaan. Eipä tietenkään koska se maksaisi itselle. Suurin ongelma

on suomalaisten perusluonteessa joka yrittää häivyttää kaiken persoonallisuuden ja sulautua massaansa. ...”

“Äta bör man, annars dör man. Äta gör man, ändå dör man.”

“... Ruokapolitiikan täytyy tulevaisuudessa palvella kaikkia maapallon asukkaita - niin ihmisiä kuin muitakin. Kyse ei siksi ole nyt siitä, mitä Suomen bruttokansantuotteelle tai elintarviketeollisuuden tuotoille tapahtuu. Kyse on elämän perustasta - ihminen on sitä, mitä hän syö.”

“Suomen ruokapolitiikka-asioita tulisi miettiä ennemmin Euroopan unionin kuin Suomen tasolla.”

Kuntapäätäjille suunnattuun kyselyyn projektiryhmä sai heikosti vastauksia. Vähäisestä vastausmäärästä johtuen kyselyn tuloksia ei voi pitää edustavina Pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenten ja varajäsenten näkemyksistä. Kyselyn anti jäi muutenkin odotettua vähäisemmäksi, joten projektiryhmä tutustui kirjallisuuden kautta harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuteen ja pohti hieman elinvoimakysymystä.

Elinvoimaisuuden käsitettä on määritelty kuntatasolla. Kuntaliiton tutkimuksessa elinvoimaiseen kuntaan liitetään vahva talous, jolloin uudistuksia pystytään tekemään, palveluita, jotka mahdollistavat arkiasioiden sujuvuuden, yrityskanta, joka edistää työllisyyttä, osaamista ja työvoimaa, sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä sekä houkutteleva ympäristö (Sallinen 2011).

Kuntaliiton tutkimuksessa käsitellään keinoja, joilla kunta saadaan elinvoimaiseksi. Tutkimuksen mukaan asukkaita ja yrityksiä voidaan houkuttaa kuntaan hyvillä asumismahdollisuuksilla, jolloin saadaan työpaikkoja ja osaamista. Erilaiset verkostot voivat luoda paikkakunnalle ja yrityksille kilpailuetua. Kuntien tulee tukea paikallisia palveluja ja niiden kehittämistä. Työttömät, osatyökykyiset ja maahanmuuttajat tulisi nähdä työvoimaresurssina. Koulun sijainti nähdään alueen elinvoimaisuuden kriteerinä. Aktiiviset kuntalaiset, järjestöt ja vapaaehtoistoiminta ovat tärkeä osa elinvoimaista kuntaa. Kunnan tulonlähteinä voi olla myös ulkoiluun, kulttuuriin, liikuntaan ja matkailuun liittyvät palvelut (Sallinen 2011).

Harvaan asutulla maaseudulla (määritelty tämän raportin luvussa 1 “Tausta”) on vähemmän resursseja ja usein esimerkiksi huonompi palvelujen saatavuus kuin muilla alueilla. Väestö ikääntyy muuta maata nopeammin. Yhteisöllisyys saattaa vähetä, jos ihmiset asuvat kaukana toisistaan. Harvaan asuttua maaseutua uhkaa huonon kehityksen kierre. Harvaan asutulla maaseudulla on myös valtteja, kuten rauhallisuus ja puhtaus. Vetovoimainen ympäristö on tärkeä asukkaiden viihtyvyyden ja matkailun vuoksi. Parhaimmillaan yhteisöllisyys korostuu. Kauppapalvelujen turvaaminen ja palvelujen siirtäminen kauppakeskittymien läheisyyteen ovat tärkeitä. Erilaisissa kunnissa elinvoimaisuuden lähtökohdat voivat olla erilaiset. Elinvoima edellyttää omien vahvuuksien löytämistä ja pitkäjännitteistä päätöksentekoa (Sallinen 2011).

Jenni Airaksinen Tampereen yliopistosta kertoi pohjoisen Keski-Suomen elinvoimaseminaarissa (Airaksinen 2011), että elinvoima ei ole kunnan, vaan kuntayhteisön vastuulla. Elinvoimapolitiikka voi olla yleistä, kohdennettua tai kokeilevaa. Yleinen elinvoimapolitiikka pitää yllä alueen kehittymisedellytyksiä ja sitä toteuttaa kuntayhteisö. Kohdennetussa elinvoimapolitiikassa keskitytään alueen omaleimaisiin erityispiirteisiin ja hyödynnetään niitä. Kokeilevassa elinvoimapolitiikassa etsitään uusia kehityskulkuja ja tartutaan mahdollisuuksiin. Suurin hyödyntämätön potentiaali on kuntayhteisöjen aktivoinnissa.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän alaisuudessa toimivan Harvaan asutun maaseudun verkoston tavoitteina on, että harvaan asutun maaseudun erityisolosuhteet huomioidaan päätöksenteossa. Myös niiden mahdollisuudet, kuten hiljaisuus, luonnon raaka-aineet ja ihmiset, tulee nähdä voimavarana. Elämisen ja yrittämisen mahdollisuudet tulee turvata. Maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman toimenpiteiden toteutuksessa tulee huomioida HAMA-näkökulma (HAMA = harvaan asuttu maaseutu) ja siihen liittyen järjestää kokeiluja (Maaseutupolitiikka 2016).

6. Johtopäätökset ja suositukset

Projektin tavoitteina oli kartoittaa opiskelijoiden näkemyksiä tulevaisuuden ruoasta ja ruokapolitiikasta sekä selvittää kuinka harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta voisi edistää ruokapolitiikan avulla. Opiskelijakyselyyn tuli runsaasti vastauksia ja niissä oli paljon mietittyjä ja oivaltaviakin näkökantoja. Kyselyaineisto olisi tarjonnut mahdollisuuden nyt toteutettua seikkaperäisempäänkin analysointiin, mutta käytössä olevat resurssit rajoittivat projektiryhmän mahdollisuuksia aineiston käsittelyn suhteen. Aineistoa voisi kuitenkin hyödyntää tavalla tai toisella myös jatkossa. Nyt selvitimme etupäässä niin sanottujen tulevaisuuden tekijöiden näkemyksiä ja olisi ollut mielenkiintoista tehdä vertailua opiskelijoihin ja nuoriin laajemminkin, sekä miksei myös muihinkin väestöryhmiin. Lisäksi projektin aikana ajoittain esille nousi aineiston vertailu kansainvälisiin tutkimustuloksiin. Kuntapäätäjien keskuudessa innokkuus kyselyä kohtaan ei ollut yhtä suurta ja täten kyselyistä saatu aineisto jäi kohtuullisen vaatimattomaksi. Projektiryhmä siis lopulta keskittyi vahvasti opiskelijoiden näkemyksen kartoittamiseen tulevaisuuden ruoasta ja ruokapolitiikasta.

Opiskelijoiden vastauksissa korostui ekologisuus sekä kotimaisen ruoan arvostus kyselyn eri kohdissa. Tästä voisi tehdä johtopäätöksen, että kotimaista ja verrattain ympäristöystävällisesti tuotettua ruokaa halutaan syödä myös tulevaisuudessa. Lisäksi kyselystä ilmeni, että myös päättäjiltä toivottiin toimia, jotta erityisesti lähi- ja myös kasvisruokaa suosittaisiin enemmän julkisten toimijoiden ruoan hankintapolitiikassa. Opiskelijat vaikuttaisivat olevan myös kohtuullisen avoimia ruoka-alan uusille ilmiöille, kuten hyönteisten hyödyntämiselle ravintona sekä myös GMO-ruoalle. Kaiken kaikkiaan vastaukset olivat mielenkiintoisia ja mukaan mahtui paljon monitahoisia ja perin juurin pohdittuja vastauksia. Voisikin olla viisasta ottaa opiskelijoita vahvemmin mukaan päätöksentekoon, sillä monet ajatukset tuntuivat ennakkoluulottomilta ja pitkälle mietityiltä. Tällaisessa kyselyssä ne eivät päässeet

aivan oikeuksiinsa, mutta monella olisi varmasti annettavaa päättävissä pöydissäkin.

Kuntapäätäjät toivoivat kyselyn mukaan parempia mahdollisuuksia yritystoimintaan, jotta harvaan asuttu maaseutu pysyisi elinvoimaisena. Liian tiukat säädökset ja keskittynyt hankintatoimi hankaloittavat pienten toimijoiden markkinoille pääsyä sekä pääsyä osaksi julkisten toimijoiden ruokahankintoja. Ruokamatkailussa uskottiin olevan potentiaalia ja kehittämisen varaa, vaikka sen ei tällä hetkellä nähtykään olevan merkittävä tekijä elinvoimaisuuden kannalta. Projektiryhmä itse pohti keskitetyn ruokamatkailun mahdollisuuksia, sillä pienillä toimijoilla, erityisesti harvaan asutulla maaseudulla on melkoinen haaste saada riittävät asiakasvirrat. Tällöin pohtimisen arvoinen idea voisi olla ainakin alkuvaiheessa tukea ja keskittää ruokamatkailua muutamille alueille, mikä helpottaisi alueen kaikkia toimijoita kasvavina matkailijamäärinä.

Lähteet

- Airaksinen, J. 2011. Kunnan rooli yhteiskunnan elinvoiman uudistajana. Elinvoimaseminaari.
http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/elinkeinopolitiikka/elinvoima_johtaminen/elinvoiman-evaht/elinvoimaseminaari-2011-11-22/Sivut/default.aspx. Luettu 23.4.2016.
- Autio, M. 2016. Kuluttajat innovaatioiden omaksujina, kehittäjinä ja luoja. Kuluttajakäyttäytymisen perusteet -kurssi. Luento Helsingin yliopistolla 18.2.2016.
- Kuhmonen, T., Saarimaa, R., Nurmi, T., Ahokas, I., Hyvönen, K. & Kaskinen, J. 2016. Paikallisen ruuan tulevaisuuskuva. Tulevaisuuden tutkimuskeskus.
http://www.utu.fi/fi/yksikot/ffrc/julkaisut/e-tutu/Documents/eTutu_1-2016.pdf.
Luettu 3.3.2016.
- Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2016a. Ruokapolitiikka.
<http://mmm.fi/ruoka-ja-maatalous/politiikka/ruokapolitiikka>. Luettu 7.4.2016.
- Maa- ja metsätalousministeriö (MMM). 2016b. Ruokapoliittinen selonteko.
<http://mmm.fi/ruokapoliittinenselonteko>. Luettu 21.2.2016.
- Maaseutupolitiikka: Harvaan asutun maaseudun verkosto. 2016
http://www.maaseutupolitiikka.fi/mita_teenme/harvaan_asuttu_maaseutu.
Luettu 23.4.2016
- Sallinen, S. (toim.) 2011. Elinvoimainen kunta. Kuntaliiton julkaisu.
http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/elinkeinopolitiikka/Documents/Elinvoimainen_kunta.pdf. Luettu 23.4.2016
- Ympäristöhallinto. 2013. Alueluokkien kuvaukset. http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus/Alueluokkien_kuvaukset. Luettu 7.4.2016.

Liite 1 Opiskelijakysely

Tulevaisuuden ruokapolitiikka ja harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuus

Haluatko vaikuttaa siihen, millaista ruokaa sinä syöt Suomessa vuonna 2030? Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee vuonna 2016 ruokapoliittisen selonteon, jossa luodaan suuntaviivat tulevien vuosikymmenten ruokapolitiikalle. Tähän kyselyyn vastaaminen tarjoaa mahdollisuuden päästä vaikuttamaan selonteon valmisteluun. Kyselyn suorittavat Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksen Projektityö-kurssin opiskelijat ja se on suunnattu eri alojen opiskelijoille. Projekti toteutetaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Vastaukset käsitellään nimettöminä. Vastausaikaa on 28.3.2016 asti. Kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata, mutta kaikki vastaukset ovat arvokkaita. Kaikkien vastanneiden ja yhteystiedot jättäneiden kesken arvotaan kaksi 50 euron arvoista ruokalahjakorttia. Lisätietoja kyselystä voit kysyä osoitteesta: ruoka2030@gmail.com

Lisätietoja ruokapoliittisesta selonteosta: <http://mmm.fi/ruoka2030>

1. Miltä paikkakunnalta olet kotoisin?

2. Millä paikkakunnalla asut tällä hetkellä?

3. Oletko asunut harvaan asutulla maaseudulla?

4. Missä oppilaitoksessa opiskelet ja mitä ainetta? Mikä merkitys ruoalla on opintojasi vastaavassa ammatissa tulevaisuudessa työelämään siirtyessäsi?

5. Pääasiallinen ruokavaliosi?

- Sekaruokavalio
- Kasvisruokavalio
- Vegaani

- Muu:

6. Henkilökohtainen visiosi: minkälaista ja missä tuotettua ruokaa Suomessa syödään vuonna 2030?

7. Onko elinvoimainen maaseutu Suomessa mielestäsi tärkeä tavoite? Miksi?

8. Miten mielestäsi Suomen maaseudun elinvoimaisuutta voisi edistää ruokapolitiikan keinoin?

9. Kenen vastuulla ensisijaisesti harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden edistäminen Suomessa mielestäsi on?

10. Vaikuttaako se mitä syöt ja mistä hankit ruokasi Suomen maaseudun elinvoimaisuuteen?

11. Mitä sinulle tulee mieleen sanasta ruokapolitiikka?

12. Mikä on mielestäsi hyvää Suomen ruokapolitiikassa? Mitä voisi vielä kehittää?

13. Mitkä tekijät vaikuttavat eniten tekemiisi päätöksiin ruokaostoksilla? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Hinta
- Maku
- Terveellisyys
- Ekologisuus
- Eettisyys
- Tuotantotapa
- Tuotantopaikka
- Saatavuus
- Helppous
- Ulkonäkö

14. Jos ei olisi mitään rajoitteita (raha, ajanpuute tms.), miten tekemäsi päätökset ruokaostoksilla muuttuisivat nykyisestä?

15. Onko jotain elintarvikkeita, joita Suomen markkinoilta ei vielä löydy, mutta kaipaisit ja ostaisit, jos olisi tarjontaa? Mitä?

16. Minkä maan ruokakulttuuria ihaillet? Miksi?

17. Mikä on mielestäsi parasta suomalaisessa ruokakulttuurissa? Miksi?

18. Söisitkö keinolihaa?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

19. Uskotko keinolihan olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa? Miksi?

20. Söisitkö hyönteisiä?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

21. Uskotko hyönteisten olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa? Miksi?

22. Söisitkö GMO-ruokaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

**23. Uskotko GMO-ruoan olevan osa tulevaisuuden ruokavaliota Suomessa?
Miksi?**

24. Mikä on suhtautumisesi: superfood-ruokiin?

1 2 3 4 5

Negatiivinen

Positiivinen

25. Mikä on suhtautumisesi: lähiruokaan?

1 2 3 4 5

Negatiivinen

Positiivinen

26. Mikä on suhtautumisesi luomuruokaan?

1 2 3 4 5

Negatiivinen

Positiivinen

**27. Mikä on suhtautumisesi: palkokasvien (herneiden, papujen jne.)
lisäämiseen ruokavaliossasi?**

1 2 3 4 5

Negatiivinen

Positiivinen

**28. Mikä on suhtautumisesi: lihan syönnin vähentämiseen omassa
ruokavaliossasi?**

1 2 3 4 5

Negatiivinen

Positiivinen

**29. Uskotko kaupunkiviljelyn olevan merkittävä ruoantuotantokeino
Suomessa tulevaisuudessa? Harjoittaisitko sitä itse?**

**30. Haluatko lähettää vielä muita terveisiä ruokapoliittisen selonteon
valmistelijoille?**

Lisää tähän sähköpostiosoitteesi, jos haluat osallistua arvontaan. Yhteystietojasi ei
liitetä antamiisi vastauksiin.

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2 Kuntakysely

Tulevaisuuden ruokapolitiikka ja harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuus

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee vuonna 2016 ruokapoliittisen selonteon, jossa harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuden parantaminen on keskeinen tekijä. Tämä kysely on suunnattu pienten kuntien neuvottelukunnan jäsenille ja varajäsenille ja kyselyyn vastaaminen tarjoaa mahdollisuuden päästä vaikuttamaan selonteon valmisteluun. Kyselyn suorittavat Helsingin yliopiston Projektityö-kurssin opiskelijat. Projekti toteutetaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Vastaukset käsitellään nimettöminä. Vastausaikaa on 3.4.2016 asti. Kaikki vastaukset, lyhyetkin, ovat arvokkaita. Lisätietoja kyselystä antavat Laura Jänis, maa- ja metsätalousministeriö, puh. 02951 62090, laura.janis@mmm.fi ja Jenna Lappalainen, jenna.lappalainen@helsinki.fi.

Halutessanne voitte kertoa meille kyselyn lopussa sähköpostiosoitteenne, jolloin lähetämme teille kyselyn tulosten yhteenvedon sen valmistuessa.

1. Onko kuntanne alueella kaupunki-maaseutu luokituksen mukaista: (voitte valita useamman vaihtoehdon)

- kaupunkialuetta
- maaseudun paikalliskeskus
- kaupungin läheistä maaseutua
- ydinmaaseutua
- harvaan asuttua maaseutua

2. Kertoisitteko kiteytetysti mikä tekee kuntanne harvaan asutusta maaseudusta elinvoimaisen?

3. Miten kunnassa tehtävällä ruokapolitiikalla ja kunnan päätöksillä ja toimilla voidaan lisätä kuntanne harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuutta?

4. Miten paikallisten ja pienten tuottajien markkinoille pääsy tai pääsy osaksi julkisia ruokahankintoja onnistuu kunnassanne? Mitkä siinä ovat suurimmat esteet?

5. Kuinka tärkeässä roolissa ruokamatkailu on kunnassanne? Onko ruokamatkailulla mielestänne vaikutusta kuntanne harvaan asutun maaseudun elinvoimaisuuteen ja miten sitä voitaisiin kehittää?

6. Miten näette maahanmuuttajat osana kuntanne ruokapolitiikkaa?

7. Haluaisitteko vielä välittää muita terveisiä ruokapoliittisen selonteon valmistelijoille?

Tähän voitte kertoa sähköpostiosoitteenne, mikäli haluatte yhteenvedon kyselyn vastauksista.

Kiitos osallistumisestanne kyselyyn!